

بالاچ قصہء تاریخی پڑور

بوہیر کلاچی

Abstract:

Balach Gorgej has been a legend and epic Hero in the Baloch History. His Heroic efforts have animated the epic poetry of the Balochi language. A chunk of Baloch historians has written about the life-history, bravery and modus operandi of his revenge to his enemies. Balach Gorgej was an outstanding poet of his time. His poetry was preserved by the contemporary people and minstrels and transferred it to other generations by heart. The documents what we have received today about the life-history, bravery and revenge of Baloch Gorgej, are the outcome of those poetic records, which were carried out by the historians time by time .

This paper illustrates a thorough sketch of the legendary life of Balach of the Gorgej clan of seventeenth century. It is also found out that how Baloch Gorgej was compelled to take revenge to his enemies.

عہدی شاعران زند جاوړه دودۀ ر بیدگ، راجی قدرۀ تاریخ وتی مرور دین گالانی تہا پہ ر پک کما تگ ء آؤ کیس پښتیاں سر کنگ ء نمیر انیس جہد اش کنگ۔ بلوچ شاعرانی ہے فطری میل ء برکت ء و ہد ء ہار ء ہیر و پانی تر ندیں گور گند ء تیلانکاں نبشتہ رہ بند ء نہ بیگا ابید ہم اے پُر گنجیں مڈی بیگواہ کت نہ کنگ۔ و ہدی شاعران وتی دور ء بار یک ء در اہیں اہمیں سر گوست ء زند جاوړہ کہ آہانی تہا موتک ء شادہ، جنگ ء بیر گیری، میار جلی ء مزن مردی، مہمان جلی ء ڈاٹاری، مہر ء وفا بزاں زند جاوړہ سر جمیں قدر اتاں ماں شاعری ء سُخن سنجیں لیرانی تہا چوانامت ء پہر یزاتگ۔ وتی شاہیگانیں سینگانے تہا چو ڈتک ء ناستگ ء پدا ہے گال ء گفتار گوں پہرے ماں دیوان ء چٹیاں تالان کنگ انت۔

بلوچی زبان ء تہا سوت ء نازینک، ہالو ء لاڈو، بتل ء سپت، لیب لچ ء گو شمنندی پر بنداں ابید رومانی ء جنگی شعر ہم ہست انت۔ رومانی شُرانی تہا شے مرید ء حانی، کیل ء صدو، لہ ء گراناز، سیمک ء نختا، شہداد ء مہناز، بالاچ ء مریم، حسن مولانگ ء

شلی، عزت و مہرک، توکلی و سمو، ہے رنگ و شعرائی ہم یک نہ پستتیں لڑایت کہ ایشانی تہا چا کر و گوہرام، حمل و جیند، چا کر کولوائی، آدینگ (گنگو)، تمبر، حیر و مندوست، دودائی و ہے رنگ و بالاج و میگر و نمیرا نہیں شعر آنت۔

بلوچی شاعری و اے تہر کہ ما ایشی و جنگی شاعری کشیں، ایشی و تہا زندگ و مزن زہر گیں بلوچانی سر مچاری و کس ملی و راجی قدرانی (VALUES) خاطر و ہیشی سراں قربان کنگ و سپت و سناء ابید ہامگ و لگوریں مردانی بے میاری و جنگ و ساہار و جنگ و زوری پیشدارگ و سرا آہانی ایر جنگ ہم وتی شاعری منصب یے زانتگ۔ چو کہ دریا نہیں ملا قاسم کشیت۔

بید لیں مردم پرچی و بہیت چہ مادری

ہمت و ہائی گار کنگ شاہیں قادر و

ہے رنگ و لڑکار و ہاگیں مردم ہنچوش ایر جنگ و دراں رد کنگ بیتگ آنت کہ زند بر آہاں وتی ٹک و پونگ چہ بر فیں چادراں ششت نہ کت آنت، الہیار 1*، گروچنو 2*، باج ابو لخر 3*، شمس الدین فرہاد 4* ہنچیں کردانت کہ دائم ترن و بیگورانی آماچی و بلوچی زندمان و تاں روج مروچی لگوری و بے میاری و چیدگ و نشان جوڑ بوتگ آنت۔ شکر گالیں قاسم اے درگت و چوش کشیت :

ہرچی گوں مہمان و باہوٹاں بدیں کردار کنت

و شد لیں نام و و تیک و دست و ت گسار کنت

بر سرے رند و تا چو اقر بین الہیار کنت

گروچنو و نشان و ٹیریاں اظہار کنت

باج ابو لخر و قدیمی قصواں تکرار کنت

شمس الدین فرہاد و سنگ و چیدگے سر بار کنت

ہے رنگ و ملا اسماعیل ایشانی ناماں وتی شعرے و تہا چوش کاریت۔

تویر گابیتے شمس الدین گڈی الہیار

باجو ابو لخر و چیدگ آنت سنگے کت سوار

گروچنو و چورہ و بے ماتیں گہار

دانکہ ہفت پشت و ترالکتہ پونگ و میار

ہے رنگ و عہدی زند جاوراں مارا ہے شون رسیت کہ آھانی زندمان و مستزین تو جیل راجی قدرانی بر جاہ دارگ بیٹگ و تاریخ اے ہبر و شاہدی و دنت کہ بلوچاں انچک کہ راجی قدرانی زندگ دارگ و جہد کنگ دگہ بچ بابت و نہ کنگ، ہے سبب انت کہ بلوچاں ہر دور و دود و رید گانی پاسداری و بابت و کڈن کنگ و و تارا ہجر چہ میاراں بے میار نہ کنگ۔ اے بابت و بلوچ جنین آدمانی ہم مزین کر دے است چو کہ کبر و مات و تی چم و چراگ و بلوچی میار جلی و قدر و پاسانی و رو و چو شین سکین دنت۔

کبر و منی چم و چراگ

چم و چراگ زرد و مراد

ز ہم و جن و نام و درار

نام مستزانی نوک بیت

کبر پیرک و ہنبوگ بیت

ہے وڑا دودا حسن گور گچ و مات و تی نوک سیرین بچ و ہم اے پیئم میار جلی و قدر و کینگ و رد و سکین دنت۔

آ مرد کہ میاراں جل انت

نیم روچ و نہ و پس انت کلاں

دوست و شر سیرین گرانملاں

میری منہاں سار تیناں

میار جلی پہ بلوچاں مزین شان و شرپ انت و بلوچاں ہر دور و اے راجی قدر و پھریزی و گوں و تی ز گریں ہوناں زلم و

ناروائی و لمبوکیں آس تو سنگ۔

میار جلی، مزین مردی و میر گیری و رنگین قدران بلوچ و بلوچی چا گرد مزین مقام و سر کنگ، مے جنگی شاعری چو شین مثالاں چہ

پُر انت۔ گوہر و ہرانی نیمون و رند و لاشار و دراج کشیں جنگ و بلیتی و کلمتینی باگاڑ و جنگ مستزین مثال انت، ہے رنگ و بالاتر و

شاعری و سہمی و گوکانی نیمون و دودا گور گچ و میار جلی، بیگر و پو و مامیا تکی و کینگین بالاتر و بیر گیری و جنگانی نکیب و وفاداری شاہدی

دینت کہ بلوچ شیر زالیں ماتاں سر بستگ و ہمک پیہیں بچ پیدا ک کنگ، مرچی ہم دھکان ماں کیگاں، شوانگ ماں پٹ و گیا باناں و

سار بان ماں جو کیں گلگ کشکاں ماں نہنگا میں شپاں الما الہان کن انت کہ:

گوکاں گون کنان گوالے

بگ چو و تیں سار بانے

میشاں گوں شپانکے جوائیں

ہو! اے دودا حسن گور گنج ء ہما اشکندیں واہگ انت کہ آئی ء ارمانی تیں دل ء منت انت ء ایشاں بلاچ وتی نمیر انیں گالانی

تہادر انگاز کنت۔

اے تاریخی واقعہ ء بابت ء بازیں کلکاراں نبشتہ کنگ ء بازیں وتی کتابانی تہا ایشی ء سرشون (حوالہ) داتگ، بلوچی زندمان ء سرجمیں تاریخ چہ عہدی شعراں زیرگ بیتگ بلے انگت ء ہر نبشتہ کار ء وتی وتی تب ء نبشتہ کنگ ء اے رنگ ء یکیں واقعہ بازیں کلکاراں بازیں کنگ ء نبشتہ کنگ۔

چو کہ دودا، سہی، بیگم، بلاچ ء نکیسو ء تاریخی واقعہ انت کہ ہر کس ء وتی تب ء نبشتہ کنگ انت۔ اے رنگ ء تاریخی و اقصائی تہا، ”تضاد“ پیدا ک بیتگ، دومی ایش کہ اگاں کسے ء اے سرہال ء نبشتہ کنگ تہ سرجمی ء ناں بلکیں گیشتر ایشی ء یک یادو کردارانی سراحت بیتگ سرجمیں کردار یکجا ہی ء دیما آرگ نہ بیتگ انت۔ سہی گیشتر نقل کنگیں شعر رد چھاپ کنگ بیتگ انت۔ ہمیشا منی بازیں پٹ ء پولوں رنداے نبشتا کنگ ء نبشتہ کنگ ء مول ء مسد ہمیش انت کہ اولی رنداے تاریخی واقعہ ء راستیں شعراں سرشون (حوالہ) ء اے در اہیں کردارانی ہوری ء ہر کردار ء پڑور ء سرشوناں گوں سرجم بکناں دانکہ مئے نوکیں نسل ایشی ء وانگ ء نئے ایوکا بلاچ ء بلکیں در اہیں کردارانی بابت ء سرجمی ء زانکار بہ بیت۔ وتی اے جہد ء تاں کجام حد ء سوہین بیتگاں۔ ایشی ء فیصلہ ء وانوک ء مئے کلانیں زانکار بہ کن انت۔ دودا ء سہی ء تاریخی واقعہ چہ سہی ء دلوتانی جنگ ء برگ ء بندات بیتگ۔ ہمیشا ایشی ء چہ درستال پیش چہ سہی ء بندات کناں۔

سہی:

بلوچی تاریخ ء سرجمیں بہر چہ عہدی شاعری ء کنگ بیتگ۔ بزاں بلوچی تاریخ ء ہشت عہدی شاعری انت ہمیشا عہدی شعراں سرشون ء اے تاریخی واقعہ ء نبشتہ کنگایاں، بلے گوں اے واقعہ ء ہمگر نہیں شعراں تہا سہی ء بابت ء سرجمیں زانتے منی دیما نہ گوستگ، ہمیشا اے ہر ء گیشنگ گران انت کہ سہی کئے بیتگ ء کجا جاہ منند بیتگ؟ بلے ماں کلاچ ء ہر ء کور *5 ء کنڈا سول *6 ء تک *7 ء نیام ء یک پراہیں چراگ جاہے ہست، ہے پراہگ ء روبرکتی نیمگا یک شے ہست کہ سہی ء شم ء گشت ء ہے شم ء نزیک ء سہی ء ہنکین ء چیدگ ء نشان انگت ہست انت ء ہدا کو نہیں چاتے ہم ہست کہ تنی و ہدی ”سہی ء چات ء نام ء زانگ بیت۔ تک ء بابت ء بلاچ ماں وتی شاعری ء چوش گشیت :

توشک ءنوں من ءداتگ شہباز ء

من شاب کشتی یے کنگ باڑا

رپنگاں تنگ ءبندن ءداتنگ

ایشاں چہ ہے زانگ بیت کہ سہی یندر اکلانچ ءجاہ منند بیتگ ءچہ بیگر ءوتی دلوتانی رکھینگ ءہاتر الڈاتگ ءدودا ءباہوٹی ءشنگ۔ نوں

بیانیت چاریں کہ ایدگہ نبشتہ کنوکاں سہی ءبابت ءچے نبشتہ کنگ۔ سردار محمد خان ماں وتی کتاب A Literary

History Of Balochistan سہی ءبابت ءچوش نبشتہ کنت:

On of the Buledi's possessing herds of sheep and goat came to Doda Gorgezh and lived under his protection. He had no issue from his wife Sammi a woman of character and capacity. Her husband died and Doda pawned his honor for her safety and security (1)

ڈاکٹر محمد حیات مری ءچوش نبشتہ کنگ: ”سہی نامیں یک بلیدی زالے ات۔ آں باز پوہ ءنیکیں جن یے ات۔ آئی ءمرد باز مالدار ء

آسودہ آت۔ آئی ءنچ کسان آت کہ سہی ءمرد مرتہ۔“ (2)

لانگ ور تھ ڈیمز ءگیدی کسو“ ءاے وڑ نبشتہ انت:- ”یک بلی ات کہ سنگ سیلا ڈگار نشتہ، آئی ءمال بازات، بچھ چہ نہ

اتی، آئی ءزال ءنام سہی ات، سہی راگورم داتہی، گوشتی کہ ”اے گورم تہی ایں آروش کہ من مراں گڈامال میراث دار تھرانہ

دینت۔ گڈا آختہ گوں دودا گور گیرہ ہمسایغ بیثہ۔“ (3)

سردار محمد خان گنگوری ءچاکرا عظم“ ءچوش نبشتہ انت۔

”سترہویں صدی کے آغاز پر ایک بلوچ خاتون سہی جو اپنے اونٹوں کے گلوں اور

مویشیوں کے ریوڑ کی بنا پر دولت مند اور باثروت مشہور تھی۔ بلیدی قبیلے کے پاس رہتی

تھی، مگر یہ قبائل شاطر اور ناقابل اصلاح چور اور فطری لٹیروے ہونیکے بنا پر بُری شہرت

کے مالک تھے۔ بلیدیوں کے کچھ چوروں اچکوں نے اسکی زندگی اجیرن بنا دی تھی، وہ ان

سے پریشان اور دل گرفتہ ہو کر اپنی شرم و حیا کی خاطر گور گنج قبیلے کے دودا کے پاس پناہ
گزین ہوئی۔“ (4)

برزہ سر شو ناں (حوالہاں) ہے سہرا بیت کہ سہیء جندریا کہ آئیء لو گوا جہ یا ہے دوئیں چہ بلیدی ٹکء بیتگ انت۔ بلے
عہدی شعرانی تھا اے ہرنہ گیشنگ کہ سہیء چہ کجام ٹکء بیتگ؟ گوں اے واقعہء ہمگر نچیں شعراں چہ ہمچک زانگ بیت کہ سہیء
یک جنوز امیں زالے اتء چہ بیبگرء وتی مالء دلوتانی رکھینگء ہا تراشتء دودا باھوٹ بیت۔ ہے واقعہء اولی شعرء لہتیں بندانی
تہا سہیء آئیء دلوتانی ر مبینگء بابتء چوش گشگ بیتگ:

گورم نیک ز نہیں سہیء
ناحقء پداڑ مہینت انت
مولء کنڈگء چڑسینت انت

یا

گوکاں نیک ز نہیں سہیء
باھوٹی چرانت گوں دودا
ڈاھی آتنگ ات گوال بیے
گوک گل دژ مناں تہمالنہ
دگہ شعرےء تہا سہیء دلوتانی ر مبینگء برگء بابتء شاعرے گشیت:

آتنگ کاسدے میدانء
حالے داتگ ات نوجوانء
سہیء تہی گورء گور پانء
نشنگ وشدلء آرامء
بیبگر گوں وتی ٹیکانء
ایرے داتگ ات میدانء
سہیء گدامے رپت انت

میشء گورمے رُ مہینت انت
دنزماں آزماں کول بیت انت
گرم آپ آپ دپے گوازینت انت
مولء کنڈگء چڑینت انت

چہ اے شعراں ہے سہر ابیت کہ سہی دہ دلت بیگرء مہینت انتء مولء راہء سردیان کت برت انت، بلے اے ہبر نہ
گیشتنگ کہ سہی دلت چہ کجام ہندء چہ سوبء ر مہینگء برگ بیت انت؟ نون سوال پیدا ک بیت کہ بیگرء چیا سہیء گورم
ر مہینت انت؟ چہ بلوچی کلکارانی نبشتتاں زانگ بیت کہ قبائلی دژ منیء سوبء پڑے بلیدیانی نیامء بازس جنگ بیتگ انت۔ پمیشاما
گشت کنیں کہ اگاں سہیء لوگواچہ بلیدی یے بیتگ تہ بیت کنت کہ ہما دژ منیء سوبء بیگرء پہ سہیء دلتانی جنگء برگء لانگ
بستگ ات *8۔

من اے واقعہء گیشتریں شعر نزاؤرتگ انت، یک شمرےء تہا اے واقعہء بابتء بالاتر چوش گشیت:

سہر نگ *9 تو بیگرء بزیر

بیارے ہما بیٹء سرا

گورم ہما جاہاچر انت

میر حمل *10ء بیٹء سرا

چہ اے شعراء ہے سہر انت کہ سہیء گورم چہ میر حملء بیٹء مہینگ بیتگ، میر حمل کہ حمل جیہند کلمتیء نامء زانگ
بیت۔ چیا کہ آوہدی سہیء گوں وتی دلتاں دوداء باھوٹ ات کہ بیگرء آئیء دلت جتء برت انت، چہ ایشیء زانگ بیت کہ آ
وہدء سہیء کلمتء دوداء ہلکء جاہ مند ات۔

دودا حسن گور گنج

دودا گور گنج نیکیں، بہادریںء میار جلیں بلوچے ات۔ بہادریء میار جلیء آئیء نام جگس اتگ ات۔ یک شاعرے دوداء تو سپء
چوش گشیت:

دودا حسن ملے ات

مالوم ات میار جلے ات

راجا آہنیں پلے آت

بیانت چاریں کہ بلوچی قلمکاراں اے بابت آچے نبشتنگ :

محمد سردار خان نبشتہ کنت۔

One of the buledis, possessing herds of sheep and goat, came to dodaGorgezh. And lived under his protection. He had no issue, from his wife, Sammi a woman of character and capicity. Her husband died and Doda pawned his honour for her safety and security. After few days her deceased husband, s relatives came to distribute the herd. Doda as wise as honoest kept a part of the herd for sammi, and this act vexed and this act vexed and renowed the bulidis, who one day cameand robbed the herd of sammi. Doda pursued the robbers and met them at a place known as Garm AF Fierce fight ensued between them. Doda with his keenedged sword fought to bravely that nature seldom saw such noble fury in so poor a thing but at last. He was killed with every joint a wound. And the next day was burried in same place. Second time again the bulidies made a raid on the camp of

rais, the cousin on Doda and plunderd his herd rais alongwith his brothers, Kawari Tota, Murid Soman and Chandram, dogged the bulidies marauders and crossed swords with them but all of them were sworded by the raiders. (5)

لانگ ورتھ ڈیمیرے ”گیدی کتہ“ ءاے بابت ءچوش نبشتنگ:

”روشے سئی مڑد مرہ تھ، میراث وار آختو مال طلبتہ دودا تھی مال داتہ، گورم سئی ءنہ داتہ۔ اعد پھدی روشے کہ بیتہ، آختو ہواں گورم بلیتی ءجتہ۔ گڈا دودا خونئی بیتہ، گرم آف دف ء آختو گوں واتی مرٹنغت ہموذا، دودا کھشتہ، بلی ءدائیں ہموذا سئی نی اعد دی بلی ء آختو بگ جتہ رسیس تیغ ء کہ دودا ناخوذاخت آت۔ رئیس کاوڑی، چندرام، توتا، مرید ء سمین کہ تھیوئیں برات آنت۔ خونئی بیتنغت، گون داتہ اش بختو جنگ داتہ اش، تھیغاں کھشتنغت بلیتی ء ہموذا گورئیں ء“ (6)

ڈاکٹر محمد حیات مری ءاے وڑا نبشتہ کنگ:

”دودا خان پنج مڑد ء دشمن ءرندا کپتنغت 1: عمر 2: مسکان 3: جنگان۔ آں دوئیں نام مناں شموشتنگت۔ گرم آف ء آڑتو دژمن ء لشکر آر گون داتیش۔۔۔۔۔ دشمن بازا۔ آھناں گوں تیر کمان گون ءنت۔ آھارا گرو پوج ء نیشتمیش دیر ء شہ تیراں گوں جتو پینغ اش۔ دودا گوں وتی کل سنگتاں شہید بیتہ“۔ (7)

محمد سردار خان گشکوری ءچاکرا ءعظم ءچوش نبشتہ انت:

”سترھویں صدی کے آغاز پر ایک بلوچ خاتون سئی جو اپنے اونٹوں لے گلوں اور مویشیوں کے ریوڑ کی بنا پر دولت مند اور باثروت مشہور تھی۔ بلیدی قبیلے کے پاس رہتی تھی۔۔۔۔۔ وہ ان سے پریشان اور دل گرفتہ ہو کر اپنی شرم و حیا کے تحفظ کی خاطر گور کچ قبیلے کے دودا کے پاس پناہ گزین ہوئی۔ بلیدی ہمیشہ اس کے ریوڑ اور گلوں کو ہانک

کر لے جاتے تھے۔ آخر کار دونوں قبیلوں کو باہم دگر بند آزما ہونا پڑا۔ اور ایک معرکے میں دودامعہ اپنے بھائی اور کچھ دوسرے ساتھیوں کے کام آیا۔ (8)

ایش انت دوداء باروامنی دیماگو تنگیس لتیس کلانئیں نبشتہ کارانی نبشتا کانی سرشون (حوالہ) نون بیانت کہ چاریں گوں اے واقعہ، ہمگر نجیں شعر چے گوشنت:

وہدے سئی دیست کہ بیبگرچم آئی دوتوتاں سک انت تہ آچہ بیبگرچہ پتی مال دوتوتانی رکھینگ ہا تراشت دوداء باھوٹ بیت۔
بیبگرچہ اے ہر بد برت دوتوتاں لشکرمان رتک چہ حمل بیٹ سئی دوتوتاں ر مہنت انت مول گرم آپ راہ دیم پے سندھ مال
دوتوتانی بہاء سیم ہر ہادگ بیت، مال دوتوتانی ر مہنت پد گوالاں ہال پے دوداء سرکت چہ گورگیجاں صدہ شست ورنہاں پے آوار
پد جنگ لاناک بست بیبگرچہ رند گیری ہر ہادگ بیت انت۔ چونکہ اے شعر انت:

ہالے آورتگ ات گوال
گوال گوں آگورگیجاں
گورگیچ پوتراں کستیناں
ورناہاں صدہ شست ایناں
ورناہ پے سلاہاں رتکنت
بوری دورواں لک بیت انت

ورناہ جنگ چین لاناچ انت جاھے اسپانی سنج زین کنگ ات تہ جاھے زہم اسپرانی چکاسگ ات، تہر دیں نریانانی
شدگ دوزء لاٹوراں ہلک سر ازرتگ ات، بلے دوداچہ اے نوبتاں بے سما ”دھڑی کوٹ“، ءوتی نوک سیریں گرانمل گریں
گورامبازان ات۔

دوداماں گڑ گبناں ات
دست گوں ہنئی رنگان ات
گوں ماہیں کر گزء دیوان ات
اتنگ قاصدے میدان
ہالے داتگ ات نوجوان

سئی گورے گور پان ات
 نشنگ وشدل آرمے
 بیبگر گوں وتی ٹیکان
 ایرے داتگ ات میدان
 سئی گدام نی زپت انت
 میش آگورم نی زمینت انت

ورنا گوں سنج آسلاہاں بیبگرے رند گیری آچہ دودا پیش چو گردے سرپت انت۔ چو کہ اے شعر انت:

ورنا زمت انت سر کوری
 ہنچہ پٹل آ ترھوری
 دودا گون نہ ات آروچی

وہدے دودا مات سہی بیت کہ بیبگرے آئی باھوٹ سئی مال دودا رمینتگ انت تہ آشیر زال آئی آراچہ

تنگیں واب آڈاہ دات:

دودا بیتگ آواب بیتگ
 اوداماں دھڑی آکوٹ
 مات آپادکنگ لالین
 وسیگ آزابا مالین
 دسکیچ آقرآن وانین
 دوست آپہ دلے تنگیگیں
 دودا زھر کنت جنگیگیں
 پاد آتنگ گنوک بھنگیگیں
 بوپ نی اشنگ انت رنگیگیں
 گوشنگ مہروانین مات

آمر د کہ میاراں جل انت

نیمروچء نہ و پس انت گلاں

دوست ء شرسریں گرانملاں

شگان بلوچء چہ تنگ ء تیر ء ہم گیشتر تورین ایت پمیشا دودامات ء سوچاک ء زپتیں ہبراں سگ ات نکنت ء کشادیء
کارداراں ہکل کنت ء کشیت کہ منی دلجم ء کدیم داریں اولاک ”سہرنگ“ ء سخ ء زین بکن ات کہ منی کسان ذاتیں دوستیگ ء
گول ہٹی ر تنگیں دستاں سہانگ و پھکیں جو دانگ در چنگ ء وارینگ انت کہ مشکلیں و ہداں منی درد ء بوارت۔ چوشکہ کشیت :

دودا جہہ جنگ لہڑی ء

ٹھیماں سخ کن ات مہری ء

ترڈ ء لگریں بہری ء

سہرنگ ء سبک گامین ء

اولاک ء دل ء جوانین ء

دان ماں تورگاں شاریناں

کولوانی جواں پھکیناں

یک یک ء مت انت مہلنج ء

لال ء گول بزرگی دستاں

ہٹی ر تنگیں انگشتاں

یک یک ء جوی ناست انت

سہرنگ ء سرے پرینت انت

داناں توبور ء پڑور بے

روچے کار کپیت دوداھا

دودا کہ وھدے سہرنگ ء مرکب ء نندایت تہ گول سہرنگ ء کشیت :

دوداھاھے عذر ء گپت

سہرنگ تو منا گون گنجے
 اودا گوں دلیریں بیلاں
 گرم آپ دپے گوں گوکاں
 تیمارات ہلارانت بکشاں
 گوکاں من پدا تریناں
 مولے کنڈگے چڑیناں
 گوکاں گوں کناں گووالے
 بگے چووتیں ساربانے
 میشاں گوں شپانکے جوانیں

وہدیکہ دودار ہادگ بیت، سہرنگ پدا تراپاں زمین جکسینتے چود نئے شمت۔ وہدیکہ دنزنگ تزاننت تہ سہرنگ ہم چہ
 دوداء ماتے چماں کپتنگ ات بلے آئی ہے پھر گشت:

گوشنگ مہروانیں ماتے
 نازین ات منی پچی
 پچی چہ دوعے کیے کنت
 ہیشی چوٹواں زیان دارایت
 یا گوکاں سرجمی کارایت

سہرنگ ہم پہ روگ دل نہ رنجینتے دوداپہ ہمبلاں ر سینیت بلے بیبگر پیسرا ڈاہ کپتنگ ات مہریں سنگران ات۔
 وہدیکہ دودا گوں وتی ہمراہاں نزیک اتکے سر بیت تہ بیبگرے گوں وتی لشکرے آہانی سرار شکتے ہمدادودا گوں وتی ہپتادیں
 کنگراں جنگ بیت۔ چوشکہ اے شعرا انت:

سہرنگے خروش یے زرتنگ
 ڈالیں بانزل نی ننگ پت انت
 کش کشے شنگ برز مرغی

ہنزارے کنگ سمرغی
 گرم آپ دپے میٹرہ بتنگ
 چک جت لدنء میرینء
 بیگرء بلاہ زیرینء
 رتک انت رودنء رنگیں تیر
 ورنہاں جنت پہناتی
 دوداچہ کرنگیں زینء
 پرینت گونڈلاں شلیناں

اے بابتء دگہ شعرے چوش انت:

گرم آپ دپے میٹرہ بتنگ
 بیگر زہر کنی آشتنگ
 جنگے پہ غضب ماں بستگ
 سنگر گپنگ انت بیگرء
 دودا برہنگیں ڈنءات
 گوں پھتا دزہر کنیں ورنہا
 ایرجیگے کت انت پہ گاہا
 دودا گوں یلاں پتا دیں
 برتت سئیء گوں پاداں
 گرم آپء گدامء واب انت

چہ اے شعراں ہے زانگ بیت کہ دودا گوں ہمراہاں گرم آپ * 11ء شنگ بیتگ۔ دودا آئیء لشکرء آدگہ مرداں
 ابید سُمین ہسما عیل، مرزا، کاوڑی، رئیس، مرید، چند رام، طوطا کہ سرین مردم اتنت ہے جنگء سئیء گوکانی ڈیساں شت انت،
 بالاج ایشانی بابتء چوش گشیت:

بیگم تراہوش ماں سریں
چھتیں منی ہون ات گوریں
سمین ءدودا گور توں
چندر ام ءہو تیں کاوڑی
طوطا ءمسکانی مرید
جنگانی سرور تریں رئیس

ماں دگہ شعرے ءایشانی بابت ءبالاتر چوش گشیت:

بیات منی براہندگاں
من ءنکے جنگ جو ریں بدال
من زرد گشتنگاں چوتیجگاں
پہ واستائے پللیں مامبلاں
دودا ءہران ءزراں
سما عیل ءشیرازی لڈء
سمین ءمیان ءزہ برء
مرزائے میان ءکاوڑی
کبرانہ ماں سیاہ ڈن ءسرا
پہ سئی گوکانی اڑء

بیگم

بالاتر ءشاعری ءسرحال ءاے تاریخی واقعہ ءبابت ءبازیں قلمکاراں نبشتہ کنگ۔ اے درگت ءباز نبشتانک چاپ ءشنگ

ہم بیتگ۔ چاے دراہیں نبشتانکاں ہے سہرا بیت کہ بیگم چہ بلیدی ٹک ءبیتگ۔

بلے من گوں اے ہبرء تپاک نہ کنناں کہ بیبگر چہ بلیدی ٹک ء بیتگ۔ ہنچش کہ من پیسرا نبشتہ کنگ کہ بلوچی تاریخ ء ماڑی ماں عہدی شاعری ء سراکت انت ء عہدی شعرانی وتی یک راہ بندے است کہ آہانی ہما واقعہ ء دراپیں تک ء پہناتانی گیشینگ ء ابید ہما مردم ء کردار، آئی ء مندی ء نسب ء زاہر کنگ ء ہم جہد کنگ بیتگ۔ چوش کہ بیبگر باہڑ ء اے شعر انت۔

اے ہما بیبگر انت مڑایانی

باہڑ ء نچ انت سیٹھ تماہانی

چا کر ء ملو کیں گمار ز تک انت

ہے پیسرا میر عالی ڈگار ء ہم وتی شاعری ء تھا ہے رپک کار مرز کنگ۔ چوش کہ اے شعر انت:

گوشنگ ات میر عالی سخن دانیں

قاصد منی پیگاماں بہ برجوانیں

اوداماں کولواہ ء زربشانیں

چا کر اسحاق ء بلند شانیں

قاصد منی پیگاماں بدے میر ء

کولوائی دنگیں قلات گیر ء

گوں واقعہ ء ہمگر نچیں چاپ ء شنگ بیتگیں شعر اں چہ ہچ جاگہ اے ہبرء شون نہ رسیت کہ بیبگر چہ بلیدی ٹک ء بیتگ۔ ہنچوش کہ گشنگ بیتگ عہدی شعرانی وتی یک جتاںیں رہ بندے ہست ء بالاچ ء ہم ہے رہ بند کار مرز کنگ ء وتی شعرانی تھا بیبگر ء نسب ء مندی پد ر کنگ ء جہد کنگ۔ چوش کہ اے شعر انت:

بالاچ ء ہے عذر گپت

نوداں شماگوزات سبزیناں

منی پیگاماں برات جوریناں

اوداگوں ننگریں بیبگر ء

پٹہ زحم جنیں سردار ء

کہ بیلار ء رگاماں گورتگ

گنگ ء دامن ء ہور بیتگ
 سبز آنت زامر ء لمب آنت میسک
 شر آنت پہ تئی ڈاچیاں
 بالاج ء بیگر ء شعرانی تہا پتہ گشی ء رپک ہم کار مرز کنگ بیتگ ء ہے شعرانی تہا آہانی ذات ء نسب ہم زاہر کنگ بیتگ۔ بیگر ماں یک
 شعرے ء بالاج ء بہار دنت ء گشیت :

ایر محن پڑو بارگیں بوراں
 بور ہزاری گوں مرکباں شوراں
 پہ تئی شوباز ء پدا گردنت
 زندگ ء تہنا یا ترا نیل آنت

دگہ شعرے ء تہا بیگر دوداء آئی ء لشکر ء جنگ ء بابت ء چوش گشیت :

تیر چہ بیگر ء جگ ء اتک آنت
 پہک شہیدی ء تئی برات پڈا کپت آنت
 گور گچ چہ تازی آں ہزاری آں
 ایر رتک آنت ماں بر ہنگیں ڈتاں
 بوراش گوں چل بر اں اڑا نینت آنت
 تیک آنت تئی بلی بلیتیں ورنا
 پڑنہ تیک آنت گوں موزگی پاداں
 دانتک آنت لڈو کیں جنی عہداں
 گیشتر ہما گونڈیں گوانزگی طفلان

چہ اے شعراں ہے سہرا بیت کہ بیگر چہ پڑو ٹک ء بیتگ ء آئی ء بکی دوار کلاچی بیتگ ء پڑانی 12* مز نیں ٹکے تئی وھدی
 ہم ماں ڈرامب * 13 ء بن شون ء گٹ * 14 ء بیلار ء کور دپاں آبادانت۔ ماں بیلار ء بیگر ء ہنگین ء نشان ء چیدگ انگت ہم است
 انت۔

گوں اے واقعہء ہمگر نچیں شعرے ء تھا شاعرے بیبگرے بابت ء چوش کشیت:

گوشنگ مہتراں کاریناں

سرداراں مزناں نایناں

راجی واجہاں جوانیناں

بلاچ ما پسند مسکانی

رنگراہاں مروچوٹیناں

کاراں تو کپے کوٹیناں

گرانیں مشکلاں چیر تڑے

ھنچش آبری بیبگرے

نگہ موچڑیں بجارے

چہ اے شعرے زانگ بیت کہ بیبگرے چہ بجارے ٹک ء بیبگرے ہم چہ پڑے ٹک ء بیبگرے۔ ھنچو کہ من پیسرا گشتنگ کہ پڑے

بلیدیانی نیام ء ہم بازیں جنگ بیبگرے انت، حیر و مندست دودائی یک شعرے ء تھا بجارے چوش کشیت:

من گوں باھرائی سیاھا

دست ء نیزگ ء لکھی ء

پولان ء کشاں بجارے

پڑے سوھویں سردارے

دوداء کوش ء پد بلاچ سندھ ء شنگ ء لال شہباز قلندر ء سوالیک بیبگرے ء ہموداڑ سنگ ء لاق بیبگرے۔ رُدگ ء لاق بیبگرے ء پد آ

چہ شہباز ء درگاہ ء در کپیت ء دوداء بیر ء گرگ ء بیبگرے * 15 ء ھند ء کئیت۔ ماں یک شعرے ء بلاچ وتی واتر کنگ ء ھال ء چوش

بیان کنت:

توشنگ ء نول مناد اتنگ شہباز ء

من شتاب کشتی یے کنگ باڑہ

رچنگاں تنگ ء بدن ء داتنگ

چہ اے شعر ء ہے زمانگ بیت کہ بلاچ ء دینکار بیگر ء ہند تیاب ء نریک ء بیتگ پمیشا آئی ء گوں کشتی ء سفر کنگ۔ دومی
 ہر ایش انت کہ بلاچ چہ کشتی ء ایر کپنگ ء آئی ء تک ء دشتنگ۔ پمیشا مگشت کنیں کہ بیگر ء ہلک الماتنگ ء نریک ء بزوں کلاچ ء
 بیتگ۔ اگاں کسے اے بارہ ء شتر تریں ہبرے ء سر پدانت تہ دز بندی کناں کہ نبشتہ بکت۔

بلاچ ء نکیبو

دودا و ہدے وتی قدیم داریں مرکب ء نشت ء پے بیگر ء رند گیری ء پیش کپنگیں ہمیلانی رند پداں رھا دگ بیت تہ آئی ء
 برات بزوں ہر دکیں بلاچ آئی ء مل ء کش ء گوں کپت بلے دودا ء بلاچ ہکل کت ء گشت کہ تو انگت کسان ءے واتر کن ء لوگ ء
 برو۔ اگن ماجنگ بیتیں تو مے بیر ء بگر۔ اے بابت ء بلاچ چوش گشتیت:

من واکسانک بیتگاں

تئی مل پدا گوں کپتگاں

تو مار انہراں بستگ ات

بل ء برو ترماں پدا

ہر دیں کہ ماجنگ ء مریں

ہونانی مے جسٹ ء بکن

دودا گوں پتادیں کنگراں بیگر ء ”رودن رنگیں“ تیرانی آماج بیت ء پشت پدا بلاچ گوں وتی کسانیں بالاد ء پشت
 کپت۔ بلے دودا ء ہبر آئی ء دل ء چوسنگ نبشتہ ء نکش انتت۔ آکسان ء بیوس ات۔ بلے بلوچی کست ء کینگ ء جز بہاں آئی ء دل ء چو
 کلیر ء ہنڈالاں بُن جنگ ات، آجزم ات کہ روچے من رُدان ء لائق باں ء وتی بیر ء گراں۔ بلوچیں بلاچ وتی کست ء کینگانی
 درانگازی ء چوش کنت :

بیر بلوچانی* 16 داں دو صد سال ء

لسسیں آہوگے دودن تانیں

سنگ ریز انت ماں دیر بُنیں چاتاں

کینگ چہ مردانی دل ء کنز انت

کودکیں بلاچ شگان ء بیگورانی آماج آت۔ ہلک ء مردم ء گیشتر جنیں آدمیں ریشکند کنگ۔ آت ء گیشنگ آت کہ بیبگر ء پیہیں زور اکیں سردارے ء چہ بیر گرگ تنگی کارے نہ انت۔ کجا بیبگر ء کجا تو! بلے بلاچ دلپروش نہ آت۔ آئی ء کستانی تا پگ تپسان آت۔ آودار یک آت کہ مزن بہ بیت، پمیشاپہ زہر کنی شگانانی پٹہ ء چوش گشیت :

من کسانان ء ٹبر ء گونڈاں
 مر مر میں آسانی سرازنڈاں
 کولاں چہ گر میں تا پگ ء پنڈاں
 ذال منالیکور جننت چملاں
 ذال منالیکور ء شگان زپتیں
 من مزن باں ء چوٹواں بللاں
 چوٹو ء گرد ریش ء گلا لک باں
 من کمانے پہ لیرٹہ ہے زیر اں
 سے ء چار تیر پہ زانگیں گوکے
 نشنگ ء سوہان کناں تیراں
 گوں جگر دی آپ ء دا تگیں ڈوکاں
 کس گبرے پہ گاری ء نیلیت
 من وتی آرہیں پت * 17 ء بیر ء
 چون کلاں گوں دشمنیں مرداں
 کہ منی چملنی تھا گرد آنت

چیزے و ہد ء پد بلاچ چہ ڈیہہ ء در کپیت ء داں در ا جیں مڈتے ء پیرانی در گاہاں سوالی بیت۔ نوں بیانت چاریں کہ مئے کلا نہیں کلکاراں بلاچ ء در اں ڈیہی ء بابت ء چہ چونبشتہ کنگ :

محمد سردار خان ماں A Literary History of Balochis چوش نبشتہ کنت :

He went to the shrine of Sakhi sarwar, near Dera Ghazi Khan, to implore his spirituals, soccour, and remained there for three years. One night in the dream, the great saint asked him to go and avenge his relative's blood. (9)

اے بابت ماں ”گاریں گوہر“ ءچوش نبشته انت :

”چند سال ءشہ پد بالاج ورنابیشہ آں شتوماں سخی سرور ءدر بار ءنشہ۔ آنہی ءشپ ءروش خدائی در گاہ ءسوالی بیشہ کہ اے مولا! مناہے ڈولیں طاقے دے کہ من وتی براتانی خون ءگراں۔ بالاج سہ سال ءداں سخی سرور ءدر بار ءنشہ بوہاری دا تو۔ یک شنے سخی سرور آنہی ءواب ءاتکہ کہ آنہی آر گشتی کہ نیں تو برو دشمن ءگوں جنگ ءدے۔ ترا کس گپتہ نخت۔“ (10)

لانگ ورتھ ڈیمر ء”گیدی کسو“ ءاے وڑ نبشته انت :

”گڈا بالاج آختہ در بار ءسخی سرور یتخ ءسے سال ءمٹ ڈو ہنغتی مہمانانی، سے سال ءپھذا شنے ءوہاو دہتی سخی سرور آختو بالاج ءراہاغا کھنتی کہ برو جنگ ءکن بلیسی ءگوں۔“ کھڑو بیشہ کمانے بہا گپتہ۔ زر تھو شف ءایر جع کھنتی۔ بانگھو ءپھا ذات گندی۔ کمان جع یتخ ایں۔ گڈا سخی سرور ءموکل داتہ کہ، نیں تی کمان چڑتہ برو گوں دژمن ءمر۔“ (11)

برز ءسر شوناں (حوالہاں) ءخاص چہ واجہ محمد سردار خان ءنبشته ءسہر ابیت کہ بالاج ءماں ڈیرہ غازی خان ءسخی سرور ءدر گاہ ءداں سے سال ءسوالی بیتگ۔ بلے من گوں اے ہبر ءتپاک نلناں، چیا کہ چہ بالاج ءجنء شائری ءہے زانگ بیت کہ بالاج کسانانی ءچہ وتی ہند ءڈیہ ءدر کپتگ ءدیم پہ سندھ ءشنگ ءلال شہباز قلندر ءدر گاہ ءسوالی بیتگ۔ یک شعرے ءبالاج وتی اے سپر ءبابت ءچوش گشیت :

اتلگ ءشہباز ءسوالی آں

ہفت براڈیل ء من کناں قربان
ہفت براجنڈی ء کناں زیارت
ہفت براچکول ء بہ چھنڈیناں
بالاچ ء درکپگ، آئی ء عمر ء پیرانی سرا سواالی بیگ ء بابت ء دگہ شاعرے چوش گشتیت :

بالاچ کودک ء ہر دیتگ
کارانی لقب 18* گوں بیتگ
دوازده سال اشان عمر بیتگ
کلیگ ء کپات اش زرتنت
سندھ ء سرشماں برزبیت آنت
پنڈان ء وراں ء رپت آنت

دودا ء کوش ء پد بالاچ، نکیبو ء ہمراہی ء چہ وتی ڈیہہ ء درکپت ء سندھ ء شت ء سیون ء لال شہباز قلندر ء درگاہ ء داں ہژدہ سال ء
سوالیگ بیت۔ روج ء بالاچ ء سخی شہباز قلندر ء مشک ء مٹ آپ کت آنت۔ نکیبو ء سندھیانی پس چارینت آنت ء شپ ء داں صباح ء
دو میناں چیلک گٹ ء لوپ کت ء وت ء را کہیر * 19 ء در تک۔ چوش کہ بالاچ گشتیت :

من کہ پدا بر گشتنگاں
ملیں نکیب من زرتگ ات
ملک ء ولانت اشنگ آنت
من باغچہ کیں سندھ ء شتاں
من شہباز ء کوٹ ء پرتگاں
شاہ ء پکالی بیتگاں
ہلک ء شنگ چارینتگ آنت
چہ تا پگاں کول گپتگ آنت
چیلک ماں گٹ ء لوپ کنگ

بُرزء کسیرء کش اتنگ

ہر شوہمی سالء سرا

من رُستگء مردیتگاں

شیرء سوال بخشاتنگ آنت

اے بابتء نکیبوتیء بالاجء درراں ڈیہیء سرا گو سنگیں سکیء سُوریء شہبازء درگاہء داں ہژدہ سالء سوالیگ بنگیء

دُراہیں جاورانی درانگازیء ماں یک شعرےء گوں بالاجء اے پیا کنت :

سُہبء کہ بامء گوش کنگ

ساد من چہ گٹء بو تلگ آنت

من میتگاں چنڈکپتنگ آنت

گر میگ اول پہ تو آرتنگ آنت

سُہبء کہ من پادائنگاں

ہیر تیں شنگ من رُرتنگ آنت

من جنگلء چارینگ آنت

داں مگر بء آؤرتنگ آنت

بازارء ہلکء داتنگ آنت

من شہبازء کوٹء گوستگاں

من گوں تراہور دربتگاں

سال ہژدیں پر گوستگ آنت

بالاج کسانء بیوس آت، آئیء چارات اگاں نکیبوتیء منایلہ بدنت تہ تننا منی دستء ہچ نہ بیتء اگاں منء سکیء سُوری یے

بہ گپت منء کئے مدت کنت؟ پمشکہ قلندرء درگاہء رسگء پد گوں نکیبوتیء قولء کرار کنت کہ اگاں تو منء ہماہداری کنئےء

من میبگرء کشگء سو بین بیاں تہ قول انت کہ دوداء اسپء گوں سنخء زیناں ترا دیاں ترا گوں دوداء جنوزامء سیر دیاں اے بابتء

بالاج ماں یک شعرےء کشیت :

گوشت ئے گوں نکیبو جبرا
 وھدے کہ کشاں بیبگرء
 آسے روک کناں من میڈء
 شمالہ من نداراں دیرء
 کایاں من دھڑیء ننداں
 ترا سیرء شادھی پر بنداں
 دوداء حریرء رھتاں
 شناگیں منجہء گوں تھتاں
 ماہیں کر گزء گوں سھتاں
 ترندیں مرکبء گوں زیناں
 قول انت کہ ترانادیناں

ھربوہ سالء پدیک شپے بالاچء ماں و ابء بشارت بیت کہ تئی سوال قبول بیتگ۔ بالاچء واھگء مرادچہ دژ مناں وتی براتء بیرء
 گرگ ات پمشکہ آکشتی یے نول کنتء نکیبوء ہمراہیء تنگء حکیتء داریتء، اے بابتء بالاچ ماں یک شعرےء چوش کشیت:

دوشی منء عرشى پریشنگاں گوشنگ
 پادا بالاچ تئی دعا قبول بیتگ
 گوشنگء نول منء داتگ شہبازء
 من شتاب کشتی یے کنگ باڑہ
 اتگاں تنگء بندنء داتنگ

(یا)

دوشی و اب اتاں درگاہء
 بے وھدیں شپے بانگواھا
 چسپیں دست سرء چیرا ات

راست گوں گوہریں بیرات
 مردے اتلگ ات تہنایا
 رنگ چو چاردہی ماہءات
 سبزیں جاگک پو شات
 ذکرء باطنی جو شات
 اے وھدی منی ہو شات
 گپتے چو منی انگشتء
 ہنچوشے منارا گوشتہ
 ”بالاج اکار کنگ تئی پُشتء
 اللہء ترا بخشاتگ
 سوال تئی بیر گاگون کپتگ

گشتت کہ بالاج پادء گامء سک تیز بیتگ آئیء تگ پڑء سید گپتگ انت۔ اے کرامات بالاج چہ شہبازء درگاہء رستگء
 اے ہر بالاجء باز جاگہء وتی شعرانی تہا گشتگ۔

شہبازء سوال بخشات انت
 گیا بان پڑے پتاں
 کٹ من پُرت چہ ہاکاں
 سید من چہ مجا ترا س دات انت
 من پہ کپگء سید پہ شاگ
 انزاروں کنگ نر شیر ی
 سیدوں کپتگ ات ماں گوشء

(یا)

من پتاں آہوگ بتاچینت انت

چو بڑے سید من کنگ ء کرت انت
تاجک من دستانی دل ء دشت انت
من وتی ہیر واریں دپ ء وارت انت

نوں ہر دکیں بالاچ رستگ ء مزن بیتگ ات بیر گیری ء کست ء کینگ ء آس ء آئی ء دل ء بلکہ کنگ ات، آوتی دژ منانی
رند گیری ء برات ء عزیزانی بیر گرگ ء ہاتر اماں دژ من ء ہلک ء آتر اپ ء اتک۔ آئی ء دینکار ہنچائیں مردے نہ ات۔ یک نیمگے
تیاریں سردار بیبگر ء آئی ء مرطوکیں لشکرات ء دومی نیمگا تہنا بالاچ ء مزن جگریں نکیبو انت۔ پوشکہ بالاچ ء دیم پہ دیم گوں وتی
دژ مناں جنگ دات نہ کت، آروچ ء ماں کوہ ء گیا بان ء چیرات ء شپ ء چو بٹی جمبر ء گردان ء گردان ء دژ من ء ہلک ء ایرے داتگ
ات ء اے نیام ء بالاچ ء دژ منانی باز ذال جنوزام ء بازیں چک چورہ کنگ انت۔ اے بابت ء بالاچ یک شعرے ء چوش گشیت:

دوشی کہ گردان گرتگ
گٹ ء پڑے کل سوتگ انت
تیر ء کمان من زرتگ انت
ماں دژ مناں ایر کپتگاں
بیسٹ کشتگ ات تیغ ء رھاں
بیسٹ گوں گچینی گونڈلاں
دہ گوں مزن ٹپیں لٹہ
دہ گوں تیر زین ء رہ

من کشت انت مزن نامیں بلوچ 20*

بالاچ ء ہک شپ دژ من ء ہلک ء بیڑ برتگ ات ء شپ ء تہاری ء ہر کس کہ آئی ء دیم کپتگ ات تہ بالاچ ء آئی ء رات تیغ
دپ بوج ء گونڈلانی وڈالیک کنگ ات۔ پمیشا بالاچ ء ترس مہلوک ء دل ء نشتگ ات، گشت یک شپے گوکے ء سسنگ ات ء بیتگ ء
دماں تچان ات، مردے ء ذالے واب انت، گوک ء پاد بر مشانی توار ء مرد ء چہ واب ء جہہ جت، گڈا آئی ء ذال ء گشت کہ ہچ گلش
بالاچ ء در ہلگانی توار انت۔ پوشکہ اے شعر انت:

اے مرگ کہ شپ ء نیم بال انت

بلاچ ء کمان ء تیرانت
 واب ء جہہ جنت نیڑیاں
 کل ء سچہ نہیں مائیاں
 وش وش ء گشت گوں جوداں
 بسکن درہلگ انت بلاچ ء

ماں بلوچی لبرزانک ء اے بتل سک مشہور انت کہ ”تو بلاچ ء پیل ء مان جنگ ءے“ گشت کہ بیگر ء راج ء دل ء بلاچ ء نیم
 ہنچش نشنگ ات کہ آھاں پہ کود کیں چکانی سہڑینگ ء بلاچ ء نام گپنگ ات۔ گشت کہ یک جنین آدمے گوں وتی کسانیں
 زہگ ء بزنکے ء سراپنگ ات۔ شپ ء چک نہ سہڑگات ء مات ء پہ سہڑینگ ء چک ماں باہڑاں گپت ء جہل ء لونجان کت ء گشت
 ”بیابلاچ ایٹی ء بر، بزاں نہ کنئے بلاچ دی ہے نریک ء ات آئی ء گشادی ء زہم چیردات ء چک دوکپ ء بیت۔ قصماں ابید بلاچ وتی
 شعرانی تھا ہم گشت کہ من گوانزگی تیل ہم جنگ ء گشتنگ انت۔ چوشکہ اے شعر ء تھا بلاچ گشتیت:

نقش یے من جہان ء اشنگ
 شست ء شش بلوچوں کُشتنگ
 بیدے رھگداری مرداں بیدے عالم ء ملایاں
 بیدے حاجی ء در پیشاں
 بیدے گوانزگی تپلاں

بلاچ ء سراہون سوارات، آئی ء گناہ ء بیگناہ زانت، بیگر ء ہلک ء جنین آدمیاں بلاچ ء راپیغام کت کہ تئی دینکار بیگر
 انت تواید کہ مہلوک ء پرچی بیگناہ ء کنگ ء گار کنگائے۔ گڈا بلاچ گشت کہ منی برات ء عازیزانی ناھلکیں کوش ء گم ء پگراں منا گنوک
 کنگ ء من شے ہلک ء مردماں وتی دژ من لیکھاں، من زاناں ء سرپداں کہ منی آسر مرگ انت، بلے من چہ وتی سراسر گوستگاں
 ء ہمیشا من کسی پرواہ نہ کنناں، اگاں شمار وتی کس ء عازیز دوست انت تہ آھاں منی نیمگا آھیگا میل ات۔ چوشکہ یک شعر ءے
 بلاچ گشتیت:

ہر کجام مات ء بچ وتی دوست انت
 ہر کجام گھاہ ء چوٹ برو تیں برات

ہر کجام وئی ءوتی زامات
 ہر کجام زال ء سمنیں قوی
 گوں من ء بے راہیں سرے مئیلیت
 من گنوکان ء لیرہ منی کورانت
 پر ننگیں رودانی سر اترایت
 رود کروچ انت ء ڈیل ءے چیر ترایت

چہ بلاچ ء دوز جنگیاں بیبگر بے وارات۔ آئی ء گوں وتی راج ء شورکت کہ بلاچ ء چون دست ء بیارایت۔ آھاں ہمے سوڈگ کت کہ گوں بلاچ ء صلح ء تران کنیں ء اگاں آرازیک بیت نہ وتی قوم ء تہاسانگ یے دکیں۔ چوشکہ اے شعر انت:

بیبگر سلام دیم داتنگ
 بلاچ تو بل جنگ ء مڑ ء
 ترک دے بلوچی کینگ ء
 بیاماء تو تران کنیں

وہدے بلاچ ء بیبگر ء پیگام رس انت تہ حیران بیت کہ چہ بکنت؟ یک نیمگے برات ء عازیزانی مرگ ء گم ء آھانی چکانی بزگی ء دومی نیمگا صلح ء تران ء ہبر! بلاچ ہمے گم ء گڑتی ء تہاواب کپیت ء ماں واب ء دوداء گندایت کہ آئی ء پنت ء نصیحت کنت ء کشیت کہ گوں وتی دژ مناں تران ء صلح مکن ایثاں اوست پر کنگی نہ انت۔ اے بابت ء بلاچ یک شعرے ء پوش کشیت:

من وپتنگ ء واب بیتگاں
 واب ء بشارت بیت منا
 اتلگ منی برات منگمیں
 دودا گوں شیری ملگاں
 مند ریگ ء دست ء ٹھلگاں
 نشتنگ منی راستیں کش ء
 دست ءے منی بڈء جنگ

بالاج ترا پھرانت ہلار

چنڈینگ ءماتی ستاء

بیا کہ ترا سوچے دیاں

گڈا منی سوچ ایش انت

سانگ ءمزیر چہ دژ مناں

تران ءچہ آجوریں بدان

آخر کہ آگاز کن انت

بازیں دراں ڈیہی ء کوہ ء گیا باناں سر بتگی ءچہ بالاج ء پتوہتگ ات آئی ء دل ء ہم پہ نر میں بوپ ء بالشتانی و شیں دابے ء
نگشتگ ات۔ آئی ءچہ شرر نکیں مشکانی تر و نگلیں آپاں دی ارمان بیتگ ات۔ چوشمہ بالاج ماں اے شعر ء کشیت:

چاکہ منی بیر گوں دژ مناں گار انت

کمبیریں گونچان ماں سر ء بار انت

کمبیریں گونچان ء کش ء کلی

توپ چہ گونچاناں دو بندیناں

کلی آنی بنداں ور و کیناں

چہ زہانی جوش دا تگیں آپاں

سیداش پہ ناکامے گران تیزگان

وہدے بالاج بیبگر ء پیغام ء وتی واب ء بابت ء گوں نکیبو ء گپ جنت تہ سوہویں نکیبو آئی ء اندر ء آس ء چوش کلین دایت
کہ ”بالاج! مردم پہ ہون ء بیر ء گرگ ء کہ لاناک بندایت تہ آئی ءچہ دنیا ء لذت ء حاتونیں جنانی نند ء نیاد ء گورگیں کل ء نر میں بزم
ء بالشتانی و شیں واب ء سرگوزگ لوٹیت ء آہان ء برزیں ہسارانی مہر ء مہکمیں پشتیکاں سنگر گرگ لوٹ ایت۔“ چوشمہ اے شعر
انت:

ملیں نکیب ء گشت من ء

ذوق کر گزانی شیر کن انت

واب اش پلنگانی سرانت
ذالء حضوری نوکرانت
دارپہ سرء بدء چننت
(بلے) آمر دکہ هوناں گرانٹ
انگارچہ ذالاں کننت
بوپ ء مزن دُڑیں جناں
میتاپ ء شامی کیلگاں
لانک بستگ ء چاڑ کہ انت
روچے دو بر جاہ کننت
گو پیشیں شپاں آہ کشت
پہ دژ مناں نیش دُرش انت
بیڑپہ کلالتان ء برانت
بچ اش گپینی گونڈل انت
زامات اش شلئیں حنجر انت
آریپ اش گیڈیں اسپر انت
برزماں هسارانی سرانت
انبار اش ناراستیں گرانٹ
بوراش سپیتیں چباہ انت
چہ دہ صدی بوراں گہہ انت
واب جاہ اش سبزیں سک انت
چہ بوپ ء بالشتاں گہہ انت
سر جاہ اش ڈوک انت نیلگیں

آپ اش زہانی چشمہ انت
آپ وارش پیشی کنڑہ انت
کوہ انت بلوچانی کلات

گٹ انت ء مہر انت چپ ء راست

ملیں نکیبوء ہبرانی اشنگا پد بالاتر ء کست ء کینگ ء آس گیشتر برانز گیت، آوتی مارشانی درانگازی ء ماں یک شعرے ء گوں نکیبوء
اے پیم کنت:

بیبگر ء منی برات کشتگ

گرم آپ ء دپ ء ولپینگ

چشم ء دیدگاں گوں دیتگ

ہوناں گلزمین سہر بیتگ

بیبگر ء منی باسک پروشتگ

راستیں پیجگ ءے بورینگ

بالاچ جہہ جنگ پہ گاہا

گشت ءے گوں نکیبوسیاہا

مناوعدہ سیون ء در گاہا

بکشیت خدا لاشکیں

دوداء کشتگ بے تھیں

سمی ء میارات حقیں

بیبگر پل کنگ ناحقیں

اے عیب انت پہ بلوچ ء سکیں

برات ء ایشارت ء نکیبوء پنت ء سکیناں بالاتر ء دل ء بیر گیری ء آس گیشتر بلینت پمیشا گوں بیبگر ء صلح ء تران ء تیار نہ بیت

ء گشت ءے:

من وت پہ گوشاں اشکنگ
 هلکء جنائ چے گشتنگ ات
 آزر کہ بیبگر زر تگ انت
 کسئی گدء کیس نہ بنت
 چپیکء راستی بریستگنت
 دانتت ہماوڈیر ہاں
 کوٹ کلاتی واجہاں

آ بیبگرء پیغام کنت، اگاں تو دیتنگ ات کہ دوداز ہر انت ء ہچ پیار از یگ نہ بیت تو آئی ء اولاک بجتیں بلے تو منی بھنگویں
 برات مجتیں تہ بگندے من گورم ء بدل ء بگء گورم یے برتیں یا کرء کشی مردے کشتیں ء تئی منت بزر تیں۔ چوشنکہ بالاجء اے
 شعر انت:

اودینار زنی شیر بچے نیں
 تو دیت کہ دوداز ہر کن انت
 پیم نہ بیت گوں موچڑاں
 سندھی کپڑو کیں گداں
 دست تو ہما جاہء کتیں
 تیرے نکشائی جتیں
 سہرنگ ء مرزء لگتیں
 مل تو کش ء پہنات کتیں
 دودا پیادگ ء شتیں
 گڈامن ء او پار شتیں
 من کرء کسئی یے جتیں
 بگے ہہاریں گورمے

من گوں تو بلوچی تران کتیں

دیسترا بالاج وتی عازیزی مرگ ۽ پد آھانی جنینانی جنوزامی ۽ چکلنی چورھی ۽ بزگی ۽ گندایت تہ بزنگ بیت ۽ وتی اندر ۽

مارشانی درانگازی ۽ چوش کنت:

تران ۽ کایاں چہ درا

بچاں گنداں شینگل ۽

واب روانت رونج ۽ سرا

بوراں کہ گنداں لنگڑ ۽

آھیزگ انت ہر نینگ ۽

جوانیں جن ۽ مونجاڑو ۽

حل بیت ڈیل اش ملگی

حل بیت ۽ مومی رچیت 21*

ماں نرملیں پیراھن ۽

دردانت ماں بالاج ۽ دل ۽

دیسترا آشیت کہ اے پیمیں کارچہ ۽ پیسر کس ۽ نہ کنگ کہ شامنگ۔ شمانحق ۽ دودا کشتنگ ۽ ماں جہان ۽ آدگارے ایر کنگ ۽

منی کساننی ۽ لیب ۽ گوازی ۽ منی ورنائی ۽ وشمیں بہار ہم ہے ڈیساں شنگ انت ۽ من چہ مراداں بے مراد بیتگاں۔ چوشکہ اے شعر

انت:

دودا شاملو کیں کشتنگ

نقش یے ماں جہان ۽ شنگ

من جوہان گوں پلیگاں مشنگ

بیسگر ۽ چارات بالاج صلاح ۽ گینگ ۽ نہ انت تہ آ بالاج ۽ ریشمند کنت کشتیت کہ وتی سرا پھر مہ بند، چیا کہ آروچی تو جنگ ۽

گون نہ بیتگ ۽ جنگ ۽ ہال ۽ عاقبت ۽ سرپد نہ ۽، پدا بیسگر وتی ۽ بیلانی کمانداری ۽ بہادری ۽ بالاج ۽ برات ۽ عازیزی جنگ ۽

احوالاں درانگاز کنان ۽ کشتیت:

بلسترا باتء مرد کشیں بالاج
 پرچیء آزار دئے ڈیلء
 من گراں بورینے وتی پاداں
 بل وتی مردی کینگء شانء
 ہر روج پہ دعوا یا بند میانء
 گون نہ ات آروچی تئی بالاد
 چون کت منی ورنہاں مڑو کیناں
 بیڑاش برت پہ سیالیء جنگء
 پیالہ اش کیل بیتگ چہ بھنگء
 میریں دودا پہ سئیء گوکاں
 زیت پاد آتک چہ منجہء بوپاں
 اوداماں گرم آپء پئے دانتگ
 ہچتا دورناہئے چوتوین داتگ
 تیر چہ بیگرء جگء آتک انت
 پھک شہیدیء تئی راج پڑا کپت انت
 گور گچ چہ تازی آں ہراریاں
 ایر ریتک انت ماں بر ہنگیں ڈٹاں
 بوراش گوں چل بڑاں اڑا نینت انت
 تیک انت تئی بلی بلپتیں ورنہا
 پڑنہ تیک انت گوں موزگی پاداں
 دانتگ انت لڈو کیں جنی عہداں
 گیشتر ہما گونڈیں گوازیگی طفلان

ہمے رنگ ء بیگر دی ستر آئی ء رابے کسی ء نزوری ء شگان جنت ء گشیت:

قادر ء بخشا تگ ترادادیے

نیست من ء تیز ء حملہ نہیں پادیے

نیست ترا برات ء بستگیں راجیے

جہہ جناں بان ء چست کناں فوجیے

چوشکہ میر دوداء ترادیاں سو بے

پشت کپیت نام ات داں پدی روچے

ہمے رنگ ء بیگر وتی بیلاں دی ساڑائیت ء بالاج ء نیم ء پاد تراپ دیان ء گشیت:

ایر محبن ء بارگیں بوراں

بور ہراری گوں مر کہاں شورانت

پہ تئی شوہاز ء پدا گردانت

زندگ ء تہنایا ترانیلت

وہدے بالاج بیگر ء شگان ء توریگاں اشکنت تہ گشیت کہ من چہ وتی آرہیں برات ء شمشکار نیاں، من چے کنگ منی

کار پد تئی دیمانت۔ من داں زندگاں پہ وتی برات ء تلوساں ء زراں چونہا ہم من پہ کنگ دل نہ رنجیمتنگ بلے منی بیرگیری ء آس

انگت نہ تستگ۔ اے وامنی قول ناتوام انت۔ بالاج وتی کار پدانی سراپہر کنت ء گشیت:

بالاج ء ہلار بات انت پھر

جو ریں دژ مناں بیتگ زھر

مات پہ پُنگاں ہیرات انت

گہار پہ چوٹ برو تیں براتاں

وسّی پہ وتی زاماتاں

ذال پہ سمہ نہیں قولیگاں

من پہ مرد کُشیں دوداء

آس اوں پہ لداں گوند اشتگ
شست ء شش بلوچوں کشتگ
دستوں پہ بروتاں مشتگ
بیدے کانگیرانی جٹکاں
بیدے لیرٹھاں جونگیناں
بیدے مادگاں تاڑیناں
بیدے سیرمگیں گامیشاں
بیدے ٹامبراں ساھیناں
بیدے عالم ء ملایاں
بیدے حاجی ء درپیشاں
بیدے رھگداری مرداں
بیدے گوانزگانی طفلان
اے سہرنگ ء قبیحیں ہون انت

انچو کہ من برزاشتگ بیبگر ء راج بالاتر ء دز جنگیاں تنگ آتنگ ات۔ آھاں بیبگر ء راکجٹ کہ بالاتر ء سرے پر بکنت۔
بیبگر ء پہ صلاح ء تران ء آھی راپیگام کنگ ات بلے بالاتر ء جواب داتنگ ء آئی ء راتوپیک داتنگ ات کہ من پہ تھی کنگ ء قول کنگ
وہدے بیبگر بالاتر ء زبریں ہبراں اشکنت تہ آئی ء نیبگا کلوہ دیم دنت کہ تئی دژ منی ء جنگ گوں من انت پمیشا چیر ء اندریں جنگ ء
بل ء مرد ء مرد یمایا۔ چوشکہ اے شعر ء بیبگر گشیت:

چیرے چوڈڑیں تولگاں
واب ء کشتے براھندگاں
ھردیں کہ کائے پہ مڑے
ڈہدے ء بیاپہ مڑے
مٹاں من ء سانڈی جگکیں

بالاج اے ہبرء دی شرزانت کہ چیرء اندریں جنگ پہ بلوچاں عیب انت پمیشا گشیت کہ من ء ہزاری نریان ء گرانیں لشکرے نیست کہ من دیم پہ دیما جنگ بکناں پمیشا من چو بستی جہمراشپ ء بندان ء کایاں۔ چوشکہ اے شعر انت:

من جنگے نداتگ تو لگی

شیری ء بورینت انت ہدی

نے بور بستگ دہ صدی

نے لشکرے سیاہ ء بزیں

من پہ وتی صیشی سرء

ہر شپ چو بشامی جڑء

بندان ء کایاں پہ مڑء

ہے رنگ ء دیمترا بالاج گشیت کہ تو بزاں بیگرء منی برات گوں ہتاد کنگراں ماں گرم آپ ء ولیننگ، تننا من ء نکیبو پشت کپتگیں، انگت تو گشے کہ حال دے ء جنگ ء بیا۔ چوشکہ اے شعر انت:

توانگت ء مالوم نئے

اگس مالوم نئے مالوم بے

دودا گوں ہتاد کنگرء

کبر انت ماں سیاہ ڈن ء سہرا

اودا ماں گرم آپ ء ڈل ء

پہ سہی ء گوکانی اڑء

سُمین ء دودا گور توانت

ما ء نکیبو منتگیں

بالاج ء وتی دژ منانی تباہ ء برباد کنگا لانک بستگ ات۔ آھاں تو پیگ دنت ء پہ جزم وتی بیر گیری ء مارشاں درا نگاز کنان ء

پُر کیئگی بیگرء بھار دنت ء گشیت:

من انچیشیں کارے کنان

ھیکتء کنگ گوں ارزناں

گر میں لو ار گوں چلراں

باز گوں کپوتی ولماں

بُز گوں کسیری ڈنگراں

رکشء گوں کوھیں جنزراں

گرکء گوں سیاہ مودیں بُزراں

بیبگر وھدے بلاچء ہبراں اھکننت تہ آئیء تترن گو نگیں پسہ بے دنتء گشیت کہ تو یک شپے نکیبوءء ہمرائیء منی جنگء بیڑ آؤرت
بلے وھدے من ترار تو ار پرکت تہ تو درشت لےء من تگء پڑء ترا تیر جتء منی تیراں تئی پاد پر وشت بلے ترا نکیبوءء در برت
بلے انگتء عبرت نیارےء چیر اندری جنگ کنگائے۔ تو تنہائےء منء قومے ہمراہ انت، پمیشا یکروچے منی دستء الم پر وشت
ورے۔ چوشکہ اے شعرء بیبگر گشیت:

آپشی آتکے گوں نکیب چکء

من وت اتاں تہنا یوکء

توار منی بالادء جنگ سکء

ماں دلوں است ات ہر جن یک ڈکء

پُشت مانداتء جستگ لے سکء

تیر من سیوائی کمانء دات

چگتء چپسینتء کتوں سلوات

گونڈلاں بورینتگ بزراں تئی پاد

شاباش پہ جنگانی نکیبء بات

زرت لے ترا شیر می حملہء بڈاں

بیٹگ چو مستیں پاچینء ترڈاں

ترانج کنان بیت چو کوہ سری گڈاں

برتے تراھیناری پٹے وڈاں
 داں دوشش ماہء کپتے بے ورداں
 کائے چوڈڑیں تو لگے گرداں
 ویتگیں وابء تو کشے مرداں
 ویتگیں وابء ناشریں غازی
 عاقبت سانڈانء دئے گوازی

بالاتر مولء مراد بیبگرے کشنگء وتی براتء میرے عوض کنگ ات بلے بیبگرے وڑیں تیاریں سردارےء کشنگ چہ بالاتر
 وسء واکء ڈن ات پوشکہ آوتی مقصدء سوین نہ بیتگ ات آئیء مسترین گمء پگر ہمیش ات کہ بیبگر زندگی انت۔ آئیء اے ہر پہ
 وت ٹکء پولنگے زانت۔ پوشکہ کشیت:

بیات منی براھندگاں
 منء ٹکے چنگ جوریں بدان
 من زرد کشنگاں چوتیجگاں

ہوت یوسفء گو کے گاراتء آوتی گوکء شوہازء ماں جنگلء سریتگ ات کہ اناگہء گوں بالاتر ڈیکئی دات۔
 یوسف بالاتر سیادات بلے آئی بگرے دی زامات ات۔ بالاتر وتی شعرانی یوسفء سیادیء بابتء پوش کشیت:

یوسف منی سیاد بیتگ
 سانگء گوں تراھور بیتگ

(یا)

یوسف منی مات قومء بنء بیھ انت
 یوسف منی لانک بندء سری گرچ انت
 بالاتر وھدے یوسفء گندایت پہ آئیء کشنگء بیڑ کنت بلے سوھوے کار زانتیں نکیبو آئیء مکن کنتء کشیت کہ اے داتئی
 جندء سیاد انتء ایشیء کشنگء تئی کارے شرنہ بیت۔ توایشیء بہ تر سین کہ بگندے مئے چاریگ بہ بیت۔ پوشکہ اے شعر انت :
 یوسف گوں زگریں دیگرے دیستیں

نشنگ ات سرسایہ کلیر نیک ء

حلمہ ء ماگر ء یوسف ء آڑ تھ

نہ اشنگ جگانی نکیبوء

محل کن مردی مرد کشیں بالاج

اے تئی جنڈء نگویں برات یے (12)

بالاتر نکیبوء ہبرء گپیت ء یوسف ء گورء روت ء آئی ء گشیت کہ تو منی چاریگ بے تہ من تراکلاں اگاں ناں تہ من ہے سرپد ہاں کہ تو بیبگرء مردم ء من تراکشاں۔ یوسف لاچار بیت ء بالاج ء قول دنت ء گشیت کہ بیبگرء نزیک ء آئی ء اسپء بندوک انت ء آئی ء تحت ء پادگ ء زہم در نجوک انت ء من اسپرء بیبگرء لوگ ء دروازگ ء در نجاں، تو ہے نشانی ء پدا بیا۔ اے بابت ء بالاج یک شعرے چوش گشیت:

یوسف پہ گوکی لوٹکے اتنگ

گوں من ء سوگندء مسام کر تگ

چو من ء کلانی نشون داتگ

کل ہما انت کہ بور یے ء دپ ء بستگ

بلہرٹیں بور ء چلمرٹیں تازی

اسپرء من کل ء کناں ڈیکی

(یا)

چار یگ ء من ء چو گشنگ

کلانی نشان ء داتگ

بورے ماں حبیل ء بستگ

تحت ء پادگ ء زہم در تگ

شپے قول ء پیدا یوسف بے توار ء اسپر ء بارت ء بیبگر ء لوگ ء دیما در نجیت بلے بھت ء کپگ کہ یوسف ء لوگ بانک کہ بیبگر ء گھارات
دل ء شک کنت ء یوسف کہ واب کپیت تہ بے توار ء اسپر ء زیریت ء پداوتی لوگ ء دیم ء در نجیت۔ شپ ء بالاج وہدے یوسف ء
سون ء پدا کنت تہ آرد کپیت ء یوسف ء کشیت ء در روت اے بابت ء بالاج کشیت:

بھینگ چہ گسپگاں ایر کپتنگ

من ء دودا ء حیا لالاں زرتگ

من کہ زہر کنی پدا اتکاں

بازار ء کش ء شیک گپیتاں

پاد ء موزگاں داران ء

لوگ ء یوسف ء ساران ء

بیبگر ء گھس ء چاران ء

نزیک اتگاں پہ تحت ء

داں چاریگ ء نشانی بستگ

زہے ہم سرونال در تلگ

من زہ تیریں آونگے کشتنگ

دیر کشیں کمان ء داتگ

چکبات گول اول سلوات ء

وارتگ یوسف ء پہنات ء

سچکانیں تگردے سپتنگ

جہل ء ماں زمین ء نشینگ

(یا)

شپ کہ چار پاسیں چنڈگاں اتلگ

چلمڑی بھینگ چہ گسپگاں کپتنگ

من انگاں ہم ہنو شانء
 دژ مناں پادمالء لپاشانء
 من بُراتگ کلء چار کی چپیں
 براہندگ واب گپتگ زرء کوشء
 آمرن پادینکس جنء ذوقء
 من وتی موجانی دلء چارات
 داں کارنہ کنت شیرازی مزار کودء
 من کش اتگ سوہان رنگیں تیرے
 چک اتء مردوارء پاد اتگ
 زوروں چہ شیر ی پنجاگال کراتگ
 درہلگء سیوانی کمان سرپتگ
 چہ لحفءء منجہء گوستگ
 چیرگء سچکانیں تگردسپتگ
 ماں زمینء چو نیزہی نشنگ
 من درشتء ریکی بانڈے گپتگ

یوسفء کشگء پد بالاج در روت، بیگر آئیء ہکل کنت کہ مردی جنگ چونہ انت کہ تو کشگ۔ تی چم چو بھنگ نوشء بندانت تو گناہ
 ء بیگناہ نہ چارے۔ چوشکہ اے شعر انت:

بیگرء کشء گوانکے جت
 تو یوسف بیگناہء کشنگ
 یوسف بیگناہیں ہوت یے
 سانگء گوں منء ہور کر تگ
 یک دیما مروا وبالاج!

مردان ء حنئے چو آماج
اشتاپی تچان کئے پٹاں
رند ء گواز کناں تئی ہٹاں
بلاچ! چونہ انت مردی جنگ
تو دائم نوش کنگ کیف ء بھنگ
دنیا تو تگ وار ء تگ
زور ء وزن بکن پہ پار سنگ
اشتاپی روان کئے پشت ء
مرد تو بیگناہ ء کشتنگ
شومان میش کئے انگشت ء
سران کئے نر آسکی شاگاں
پرچی تو ندر کئے پاداں
ڈیک دئے گوں مڑو کیں مٹاں
گڈا احوالاں بہ برہم لٹاں
بلاچ کہ اے ٹوکاں ایشمنت گڈاں پاداں داریت ء بیگرا ء پتہ دنت:
بیگرا لاڈ کیں گوشاں دار
وہدے بیتگ انت اے کردار
مالوم دارنیاں من حال ء
کارے سازاتگ آڈال ء
بیگرا تئی گنو کیں گہار ء
زامات واجہ انت مردانی
لڈوک انت جن ء چکلنی

داروک انت مزن لجانی
 کد بیت کہ میاراں شوداں
 بر فین چادر ء پوگزگاں
 یکے یوسف ء مٹ بیت
 تهنایانه روت انت کل ء

بالاج دگہ شعرے ء اے بابت ء بیگر ء پیگام کنت ء چوش گشتیت:

پیگام کر تگ ات بالاج ء
 گشتے گوں یلیں بیگر ء
 بازار ء اے ہبر چو پروشتگ
 ماں ہلک ء عالم ء راکشتگ
 یوسف تی گہار ء کشتگ
 اے کار تی گہار ء کر تگ
 ذال گوں یوسف ء پیل بیتگ
 یوسف منی وتی سیاد بیتگ
 سانگ ء گوں تراهور بیتگ
 روچانی حساب ء اتگ
 تاس یے کد ہیں کیل بیتگ

(یا)

من نہ کشتگ وعدہ نی اتگ
 کدہ یے کیل بیتگ حسابانی
 (بلے) ایوک ء تهنایانه روت کل ء
 ناں من باں، ناں یلیں بیگر

بالاچ پہ یوسف ء بیر گرگ ء قول کنت ء بیبگر ء پرگام کنت ء کشیت:

من ء وعدہ پہ وتی نوھتاں

قول انت پہ بلوچی ریشاں

آس ء پہ لد ء گون داراں

بلے سلوات نہ بُرایت ذالاں

یکجاہ ء بنا دین لالاں

سیاہ پوش کن دوئیں ہمسالاں

گریوگ وش نہ انت یک لوگ ء

من روگن پُنڈا تگ گون دوگ ء

اسپیتیں گدیے گون وت کن

ملک ء مردماں دعوت کن

وھدیکہ روئے کبرستان ء

کبران ء دو کبر ہمگور کن

اولی ء وتی ماپ ء کن

دومی ء یوسف ء راکل کن

بالاچ ء وایبگر ء کشگ ء قول کنگ ات۔ آئی ء بیبگر چون کشتہ؟ اے بابت ء ڈاکٹر محمد حیات مری چوش نبشتہ کنگ۔

”یک شف بالاچ گون نکلیف ء چرانا بلیدی حلقانی وٹ ء اتکو نشتہ، بلیدیانی مُجی مجالست چو

کہ وفسغ ء وخت بیتہ تہ ہر کس شتو وپتہ یک بلیدی ء ہکل کتوگشتہ کہ چوراں گرانڈ چون

کتہ؟ دومی جواب داتہ کہ گرانڈ مال ء واڑ ء وار تیں ہمید بالاچ ء پوہ کتہ کہ گرانڈ بیرگ

ان۔ بالاچ ء اتکو واڑ ء تہا بیرگ کشتی۔“ (13)

بلے چہ بالاچ ء شاعری ء ہمے زانگ بیت کہ بیبگر، یوسف ء جاہ ء درپ کنگ ء وھد ء بالاچ ء کشنگ۔ قصہ چوش انت کہ

بالاچ پگر کنت کہ بیبگر الما یوسف ء جاہ ء درپ کنگ ء سھب ء کبرستان ء روت، ہمیشا نکلیبو ء بالاچ پیش کپنت ء قبرستان ء نزیک ء

یک درچکے ء سراجیر بنت۔ لہتیں شعراں چہ ہمے زانگ بیت کہ کبرستان ء نزیک ء کسیریں درچکے بیتگ۔ بلاچ ہے کسیر ء سراجیر بیتگ ء چوودا بیگر ءے جنگ۔ اے بابت ء یک شاعرے چوش گشیت:

بلاچ سر کسیر ء نشنگ
جنگ ء انتزام ئی کرتگ
مٹ ءے یوسف ء تریننگ

چہ لہتیں شعراں ہمے زانگ بیت کہ کبرستان ء نزیک ء بڑے درچکے بیتگ ء بلاچ ءے ہمے بڑے سراجیر بیتگ۔ چوشکد یک شاعرے گشیت:

بلاچ بیسرا پیش کپتگ
پیش ءے پہ مقام ءے رپتگ
پُشت ءے گوں نکیب ءے بیتگ
سیاہ تا کیں بڑے سر کپتگ
جنگ ء انتزام ءے کرتگ

بلاچ ہمے رنگ ء کبرستان ء نزیک ء درچکے ء سراجیر انت ء ودار یک ات مردماں یوسف ء میت گون ات ءدیم پہ کبرستان ء پیدا ک انت۔ بیگر ہم گون ات بلے بلاچ ءے پہ بیگر ء جنگ ء وتی گیگ ندیست۔ یوسف ء نماز جنازہ ء پد مردم وھدے شنگ ء شانگ بنت تہ بلاچ گیگ کنت ء بیگر ء تیرے جنت۔ چوشکد اے شعر ء بلاچ گشیت:

بیگر چہ گس ء در کپتگ
لاش ءے یوسف ء گون بیتگ
مہلونک ء دودیم سرپ بستگ
تچکاداں مقام ء اتنگ
مہلونک ء سرپے راست کرتگ
یوسف اش نماز و انتنگ
ملاچہ سرپ ء در کپتگ

سیوانی کمان اوں سریتگ

بیگرا نہ چھی وار تگ

سانڈی گردن ے دور داتگ

بیگرا جنگ ء پد بالاچ کشادی ء چہ در چک ء ایر کپیت ء مات بندیں زھاں چگل گران ء نکیبو ء ہماہی ء در روت ء جنان ء

پروشان لاہوت ء کوہ سنگاں سر بنت۔ اے بابت ء یک شعرے ء بالاچ چوش کشیت:

من چہ سیاہ تاکیں بڑ ء ایر کپتاں

شہگا میں نکیبوزر تگ

مات بندیں زھاں سر کپتاں

لاہوت ء ہساراں رستاں

جاھے ایمنی ء نشتاں

وہدے بالاچ ء نکیبو لاہوت ء رسنت تہ ایمن ء نذانت ء دلجم بنت بلے نکیبو ماریت کہ بالاچ انگت بیچاڑ انت، آگوں

بالاچ ء کشیت، تو پریشان مہی ماوتی عازیرانی ہون ء بیر عوض کنگ انت ء وتی مہم آسر کنگ۔ چوشکہ اے شعر انت:

جنگانی نکیب ء گشتگ

چشیں تقدیر مئے سرا باز گوستگ

بیگرا ما مقام ء گشتگ

دودا ء عوض ما کر تگ

شست ء شش بلوچوں کُشتگ

ھپتا دکنگر ء بیر گشتگ

ہو! اے ہمے جنگانی نکیب ء پُر جو زگیں گال انت کہ بالاچ ء جدی نو کرات۔ اے تاریخی واقعہ ء تہا شہگا میں نکیب ء کرد

انچیں اہمیں ارزشتے داریت کہ بالاچ ہجر نکیبو ء ابید توام ء سرجم بیت نکنت۔ بلوچانی اے ہیال ء گمان کہ سیاہ پوست دائم چہ

بلوچاں کمتر ء بزدل بنت بلے بلوچانی تاریخ ء تہا ہمے لیگار ء مان نیاور تکلیں سیاہ پوستاں وفاء مزن زھرگی ء نیمرا نیں نقش ماں جہان ء

داشتگ ء اے سر مچاریں سیاہ پوستانی ہمچک سپت ء سنا کنگ بہ بیت تہ کم انت۔

سردار چاکر سحاق (کولوائی) سے سرواھدیکہ پرکستہ کینگیں آدینگ گنگو ولد عالی رندہ تیر چویشامی رگامہ گورت انت تہ
چاکر ہوش گشت ہبہ بکڑی ءوتی گلام نے ہکل کت ءگشت کہ جگ ءنگاراں تیرانی دیمپان کن۔ گلام پہ بڑگی دراینت، واجہ!
اے تیراں تئ مزن پلکین ہرن ء شیشمیں ننگار ءجگ ءمزن گردنیں کار یگر داشت نہ کن انت۔
گوں ہے پہ ءمزن جگر ءوفاداریں گلام ءوتی واجہ ءر کھینگ ءوتی چند ءراچہ گنگو ء سردستاں سستگیاں زہ سریں تیرانی تاں
ہما حدہ دیمپان کت کہ آئی ءبالاد گونڈلیں تیراں نہ شنگینت۔ چاکر کولوائی ءشعرے ءلہتیں بند پہ درورد لگوش کن ات کہ چاکر
کولوائی ءگلام ءنمیراں وفاء مزن جگری ءبے دروریں مثال انت:

چاکر پہ دھکان ءتوار کرتگ
بیامروچ تیرانی بے دیمپان
تیرچہ کجام برزیں سنگر ءکایت
دہکان جواب پہ بڑگی داتگ
گرم ءہونک انت تیر من ءگ انت
سارت ءنرم انت پہ تو کایت
تیر کایت چہ گنگ ءسردستاں
نئے جگ اش دار انت نئے ہرن پلکین
نئے تئ کار یگر مزن ملکیں

ہے رنگ ءچو کہ من برز ءگشت نکیبو ءابید بالاتر ناتوام انت ءہے نکیبو کہ آئی ءتوسپ ءستاء بالاتر ءدپ گوں دپ ءنہ
ڈگ اتگ۔ آ بالاتر ءزند ءمرگ ءسکی ءسوریانی ہمدل ءہمستکیں بیل ءسوہوئیں راہشون ہم بیتگ۔ چوشکہ بالاتر جاھے گشیت :

بیامنی جنگانی نکیب سوہیں

ہم دل ءہم سکی رویں باریں

بلے بڑنی ہبرایش انت کہ تاں مروچیک ءمئے نبشتہ کاراں نکیبو ءآئی ءتاریخی کرد پھک ڈالچار کنگ ءجاھے راگوزی
نکیبو ءنام گرگ بیتگ تہ آہم نادل کشی ء، باریں چیا؟ ایشی ءابید لتیں نبشتہ کاراں نکیبو ءبابت ءچیزے ہبر نبشتہ کنگ کہ آہانی تھا
ہم تضاد است۔ چوشکہ واجہ سردار محمد خان ماں "A Literary History of Balochis" ءنبشتہ کنت کہ :

His sole half-blooded and half-brother, Naqibo.
Too swore to join his faith and fidelity with
Balach"(14)

لانگ ور تھ ڈیمزء ”گیدی کسو“ ء چوش نبشہ انت کہ:
”پہ نخیفودی سنگت بیٹی، برات دی استنی (حسن پھت یک این اش نخیفوماث مولد
اش)۔“ (15)

چہ اے سرشوناں اے ہر سہر انت کہ نکیبو بالاچ ء جد مادریں برات بیتگ۔ بلے من سرپد نباں کہ اے مزنا میں
کلکاراں چتوری نکیبو بالاچ ء برات کنگ؟ وھدیکہ بالاچ ء شروت اے ہبرء شاھدی ء دنت کہ نکیبو بالاچ ء جدی نوکر بیتگ۔
چوشکہ بالاچ اے شعرء گشیت:

بیاتومنی نوکر یلیں
شیریں نکیبوز ہم جنیں
نکیبو ء نام (نقیب) بیتگ بلے بالاچ ء پہ دوستی ء آئی ء رانکیبو گشتنگ۔ نکیبو ء بیت ء نام چاوش بیتگ ء بالاچ حسن ء چک بیتگ۔ بالاچ ء
شعرء اے بنداں بچارات:

گشتنگ نکیب چاوش ء
بالاچ میارال ء گش ء
بالاچ وتی سر جمیں شاعری ء تہا نکیبو پہ تہنا نکیبو نہ کنگ ء توار نہ جنگ بلکن ہر جاھے کہ نکیبو ء نامے گتنگ تہ گوں
عزت ء شرب توارے جنگ۔ چوشکہ:

بیامنی جنگانی نکیب سوہیں

یا

شیریں نکیبوز ہم جنیں

یا

شہگامیں نکیب من زرتنگ

ملیں نکیب ء گشت من ء

ایشی ء چہ پدر بیت کہ بلاچ ء نکیب ء راوتی براہندگ ء ہمکار ء ہم پہنچ لیکنگ ء ہجر چہ وت کمتر نہ لیکنگ۔ اے ہبر آدور ء
باریک ء چاگردی (سماجی) پڑور ء اگاں چارگ بہ بیت تہ اے گپ ء مارگ پہاگران نہ بیت کہ نکیب چو نیں باکمال ء زرنگیں مردے
بیتگ۔ چوشکہ بلاچ گشتیت :

بیادو ہمدلیں براہندگ

کارانی نکیب ہم پہنچ

نکیب بلاچ ء بڈ زیر ہم بیتگ، بزاں آئی ء وتی زہم ء کاٹار ء کمان ء ابید دو صد تیر ء جا بو ء کپات ء کلی ہم بڈ ء جنگ انت ء گوں
بلاچ ء عات بندیں زہاں چو تمر دیں گڈاں ترانج کنان بیتگ۔ چوشکہ بلاچ گشتیت :

بیل منی جنگانی نکیبوات

گوں دو صد تیر ء جا بو گے گونات

جا بو گوں چڑو کیں لکوریاں

نکیب ء زرنگی ء تمر دی ء بابت ء بیگر شعرے ء تہا بلاچ ء را ایر جنت ء آئی ء ساڑا بیت ء گشتیت کہ من و اترا جنگ ات ء تو
ٹپتے بلے آفرین انت جنگانی نکیب ء کہ انچو بڈ ء بار ء ابید ہم ترا چو مزار ء وتی شیر ی کو پگاں شپتے ء مسست ء تمر دیں پاچن ء انچو
ترانج کنان بیت کہ من ء منی لشکر ء آرسینت ہم نکت۔ اے بابت ء بیگر ء شعر ساری ء دینگ بو تگ انت۔

چہ اے شعراں نکیب ء زرنگ ء تیری ء تیزی جوانی ء پدر بیت۔ بلے اپسوز انت کہ بلوچ نبشتہ کاراں بلاچ ء زرنگی ء تیزی ء گپ
جنگ۔ بلے نکیب ء زرنگی ء بہادری ء ہجر نام گرگ نہ بیتگ۔

بیگر ء کوش ء پد بلاچ ء نکیب ء مہم آسر بیت ء اے نیام ء چار ماہ گوزیت۔ نکیب و دلمانگ ات کہ بلاچ وتی قول ء بہ موکیت
ء آئی ء گوں وتی نثار ء سانگ بدنت، بلے بلاچ پہک خاموش ات۔ چار ماہ پد نکیب بلاچ ء آئی ء قولانی ترانگ ء گبجیت ء گشتیت :

بیگر ما مقام ء کشتنگ

دوداء عوض ما کر تگ

شست ء شش بلوچوں کشتنگ

چار ماہ پہ حساب ۽ گو سنگ
 وعدہ نول قرار ۽ اتنگ
 نکیبو و ہدے بالاتر ۽ خاموشی ۽ گندایت نہ آئی ۽ اتولانی ترانگ ۽ پرینیت ۽ کشیت:
 آروچ کہ تئی دودا جتہ
 ذات ۽ کسان ۽ ہر دات ۽
 گول کو دکاں گوازی کت ۽
 من گول توبہ بست ہم سنت ۽
 سستاں وتی مات ۽ عبت ۽
 کلگ اوں تئی بڑ ۽ جتہ
 رپتیں پہ سندھ ۽ زیارت ۽
 تو گول من ۽ وعدہ کنگ
 سے برقرآن ات چکتہ
 چمانی پشت ۽ ایر کتہ
 دودا ۽ پلین گندلاں
 تحت ۽ گول شاگیں منجھاں
 سہراں گول زریں سنگماں
 قول انت کہ درستان ات دیاں

آوہدی کہ بالاتر ۽ گول نکیبو ۽ اے قول کنگ ات۔ آکسان ۽ لاچار ات ۽ آئی اربلا ہیں مہم یے آسر کنگی ات۔ بلے بیبگر ۽
 مرگ ۽ پد آئی ۽ ہیال ۽ لیکہ بدل بیت انت۔ آئی ۽ را جاوراں اجازت ندات کہ وتی نثار ۽ گول ٹیھ یے ۽ سانگ بدنت۔ اگاں یک
 نیمگے نکیبو ۽ وفاداری ۽ ہر مت انت تہ دو می نیمگ ۽ چا گرد ۽ شگان ۽ بیتال۔ بالاتر ۽ ہیال کت، اگن دودا ۽ بجاہ ۽ نکیبو ۽ بہ بنداں تہ
 باندا بلوچی تاریخ ۽ اے ہبرے مانیت ۽ من بنام ۽ موٹ ہاں ۽ تاں زندگاں کس ۽ دیم پیشداشت نہ کناں۔ بالاتر ۽ جہیں جاوے ۽
 آماج ات۔ اے بابت ۽ بالاتر وت ماں شعرے ۽ کشیت:

موجیں دل ء پگروں جنگ
 من نشنگ ء حیران کنگ
 دستوں سرء بان ء کنگ
 دوداء پلین گندلاں
 من پہ نکیبو ء دیاں
 عیب دارباں گوں مہتراں
 تاریخ مان انت دپتراں
 دوداء تاریپ ء نشان
 جاہ نکیبو ء کشان
 گوں ہمسر اں چئیے گشان
 دست ء گوں آدست ء مشان
 لگ انت بلوچانی شانگان

نکیبو دل ء ماریت کہ بالاچ چہ قولوں بجنگ۔ آوتی نیکیانی گیر اور دی ء کنت ء بالاچ ء وتی ہر زمت ء سراگو سنگیں سکی ء

سوریانی ترانگ ء گجیت ء گشیت :

من سرشماں برزینتگاں
 پیش ریدگیں آؤرتگ انت
 ساد من دو کشیں بریستگ انت
 من گردن ء لوپ داتگ انت
 برزء کبیر ء کشنگ انت
 من میتگاں چنڈگتگ انت
 گرمیگ اوں پہ تو آؤرتگ انت
 ہیرتیں شنگ من زرتگ انت

من جنگل ء چارینگ انت
 من گوں تراهور در تنگ آل
 سال ہر ہونیں پر گوستگ انت
 ہون اوں من چماں آتنگ انت
 گوشت ء گوازپہک رینگ انت
 ہڈ ء بگل پشت کپتگ انت
 بالاچ ہیال کن نیکیاں

ہمے رنگ ء نکیبوتی جنگ ء کوشانی گپ ء گوں بالاچ ء جنت ء کشتیت کہ کس من ء بزولی ء لگوری ء شگان ء جت نہ کنت چیا
 کہ من جنگ ء مڑ ء ہجر اچ تو پدا تر نہ بیتگاں بلکیں چہ تو دستے بالا بیتگاں ء تئی ہا ترا من بیبگر ء پیہیں تیاریں مردے ء دژ منی وتی سرا
 زرتگ۔ نکیبوتی زرنگی ء سر مچاری ء ہبراں گوں بالاچ ء چوش کنت :

گشتگ نکیب چاوش ء
 بالاچ میارال ء گشا
 آروچ کہ بیبگر سر جتہ
 ہر نیمگ ء کشت ء کش ات
 من گیش اتاں پنچ ء شش ء
 پیشد ست اتاں کر ء کش ء

ہے رنگ ء نکیبوتی پہلوانی ء تمردی ء ساڑایت ء بالاچ ء ٹوک دنت کہ تئی ہا ترا من چہ کلائی سار تیں ساہگ ء و شیں
 و اباں سر گوستگ ء گوں ماتکوہ ء کور ء گریٹگاں سر بنگ بیتگاں، جنگلانی سکین ساعتاں تئی بڈ زیر ء سلاہ زیر بیتگاں تو شنگ ء نغن منی
 گور ابینگ انت من وت شد یگ بیتگاں بلے من ترا شد یگی ء نشتنگ، زانا ترا اے نیکی دیمانیا انت؟ چوشکہ اے شعر انت :

من گنبد ء در کپتگاں
 من پیسرا ڈہ کپتگاں
 تو گوں کمان ء جا بواں

من گوں کپات ء کلی آں
منی دست ء سلاہ گیتین انتت
تو حملماں یکے جنگ
من داندو ہور جنگ
بالاتر! ہیال کن نیکیاں
برزیں حساری سرزہاں
کورانی سر سوچیں سکاں
منیگ ء تئی واب جاہ انتت
پُرچینٹ ء نیم پاشین نگن
اے درست منی گوڑا انتت
ہر جاہ کہ نشنیں چشمہاں
من گوں تراہور وارنگنت

ماں بالاتر ء دیدادورہ انتت یا قول ء پیلہ کنگ یا جنگ بلے اے ہر دوئیں ہر پہ بالاتر ء گران انتت۔ چیا کہ قول ء ورگ ء چہ
وت مکتیں نسلے ء سانگندی کنگ پہ بلوچ ء عیب ء شگان آت۔ ہمیشا بالاتر ہیران ات ء نزانت ءے چے بکنت؟ آئی ء حیاں کتہ
اگاں وتی قول ء بہ وراں ء نکیبوء جواب بدیاں تہ بد قولی ء ابیدالما من ء نکیبوزندگ ء نیل ایت ء اگاں نکیبوء بکشلاں، تہنا باں ء الما
دژمنانی دست ء جنگ باں، بلے پدا دل ء گشتیت کہ منی پدا والما مرگ انت، بلے من نکیبوء پیش وت کناں تہ باندا کسے اے ہبرء
مکت کہ بالاتر ٹیہر یے ء کشتگ۔ جاور آئی ء پہ نکیبوء کشتگ ء لاچار کنت ء آپہ دل ء نکیبوء کشتگ ء فیصلہ ء کت۔ چوشکہ اے شعر
انت :

زاناں کہ یک روچے مراں
پیش ء نکیبوء براں
آچوٹو ء ہیشی سراں
ہنچو قصابیگ ء چراں

بلکن آرات ہاں من چہ غماں

بالاجء، نکیبوء کنگ ات بلے آنکگ ات۔ پہ آئیء دلء واپینگء گشتے کہ منء تئی نیکی یاد انتء تئی سرا

بھیسر انتء تو ہم منی سرا اوستء کنء پچار کہ من چون کناں۔ چوشکہ اے شعرء بالاج گوں نکیبوء کشتیت :

بالاج جواب داتگ چوشء

گشتے نکیب چاوشء

ھچی میار الء گشء

موجیں دلء شکء میار

یات انت منء تئی اعتبار

تئی نیکیء قولء قرار

نی تو منی کاراں بچار

ایر کناں من یادگار

پہ قسمت انت دستء دپار

بالاجء دلء پیل اتنگ ات بلے نکیبوء ہم بالاجء پیمیں سرچارے اتء دیم پہ دیم آئیء کنگ پہ بالاجء ارزا نہیں کارے

نہ ات۔ ہمیشایک روچے بالاج وتء گنگ کنتء بے گتء گمانء تیر کمانء کشتیتء نکیبوء تیرے دلء بندء جنت۔ چوشکہ اے

شعر انت :

یات اوں نہ کت ربء کلام

شہبازء بخششء سلام

زرت انت وتی تیرء کمان

برگشتگاں دیم پہ مکان

در کرتگ ات دستء کمان

داتگ ادنگے تیر کمان

چکت گوں آسر پنچگاں

وار تگ نکیب ء سینگاں

ولہینگ آت سبزیں سکاں

کپتگ چہ سانڈی دریگاں

گشتت کہ نکیبوء کشتگ ء پد بلاچ کور بیتگ ء مر تگ۔ لہتیں نبشتہ کاراں ہم بلاچ ء مرگ ء بابت ء نبشتہ کنگ۔ چوشکہ محمد سردار خان گیشکوری ماں ”A Literary History Of Balochis“ ء نبشتہ کنت۔

In life uncertain voyage, the Bulidies one day at ladaw now thrathani area of the present Marri territory, caught him accidentally while he was asleep in the lonely place, gave him to the sword, and the case of the blood thirsty spirit became cold. (16)

ڈاکٹر محمد حیات مری ”گاریں گوہر“ ء اے بابت ء نبشتہ کہ :

”یک روشے بلاچ بلیدیانی لوغانی وٹا آتکو وتی پاد ڈانوڑ تو اوشتاتہ۔ بلیدیانی آنہی اریشتہ۔ یک بلیدی ءے گوانگ جتو گشتہ تہ کئے ءے؟ جواب داتی کہ من بالاچاں بلیدی ء گشتہ جک مئے زراں دئے۔ بلاچ ء گشتہ من گوشاں کھری نزی بیا۔ منی گوش ء تہاگش۔ بلیدی نزی بیتہ۔ بلاچ ء آنہی ء گڑدن گوں استرغ ء بُرتوں گشتو۔ گشتی ادا بلاچ ء زر زرتغت۔ آخری بلاچ ء سہ گیسٹ ء یک مرڈ کشتی۔ بلاچ دی ہماروش بلیدیاں کشتہ۔“

(17)

لانگ ورتھ ڈیمیر ء ”گیدی قصہ“ ء اے وڑ نبشتہ انت کہ :

”بلاچ کہ پھیر بیتہ۔ گڈام سنگ سیلا نشتغ آت۔ بلیشی ء گھوڑو کھتو اختہ بلاچ کھشتہ۔ یکے وتی کھشائینتی۔ ہال ہے رگ ء ایں اش آل وخت کہ آختغت۔ بلیشی، بلاچ ء را گوشتہ اش ”بلاچ“ ہواں زر تھغیں زراں دئے۔! بلاچ ء گشتہ کہ نزنخ بیا، من

گوشاں کھراں، “ نزح آختوا و انہ لوٹئی۔ بالاتر کُشتہ، آں زر کہ اولء منء گورا
 اتت۔ شوانہ لوٹغت، نیں زرا زما بختور ختغت، نیں شواں لوٹغء ات اش۔ استرخ و
 دست ءائی۔ جشی لاف ء بلیشی ءرا کہ اے تھی زر آنت!، “ امر کُشتہ، گڈا بالاتر دی
 کُشتہ اش۔ (18)

بلے من اے ہراں تپاک نہ کنناں۔ چیا کہ چہ بالاتر ء شاعری ء ہے زانگ بیت کہ بیبکر ء کُشتہ ء پد بالاتر ء نکیبولا ہوت ء کُشتہ
 آنت۔ چوشکہ بالاتر ء اے شعر کشیت :

شہگا میں نکیب اول زر تگ

مات بندی زہاں سر کپتاں

لاہوت ء حساراں رستاں

جا ہے ایمنی ء نشتاں

نکیب ء کُشتہ ء پد بالاتر چماں کور بیتگ ء ہے کوری ء حالت ء مر تگ ء دو نیں بزماں نکیب ء بالاتر کش ماں کش ء قبر آنت۔ چوشکہ اے
 تاریخی واقعہ ء گڈسری شعر ء اے بابت ء شاعرے کشیت :

ہیت گام یے جت ہنچو کشنت

دور کتہ نماں دیدگاں

لگ ات گوں زار ء دز مشا

کار نہ بنت پہ بش بشا

کبر آنت دو نیں کش ماں کشا

☆☆☆☆☆☆

گیٹسوار:

- *1 ہونی داریں مردے الھیاء باھوٹ بیت بلے الھیاء آئی ءراد عوادارانی دست ءدات ءمرد کو شمارینت۔
- *2 گروچنوء برات دژ مناں کشت وچہ نابودی ءگوں دژ مناں صلاح ئے کت بلے آئی ءگہار ءاے صلاح نہ من ات ء جنینی جاگہ ءوتی برات ءبیر چہ دژ مناں گپت۔
- *3 باج ابو الخیر مردے ءہمراہ ات، دعویداراں آئی ءہمراہ کشت بلے باجو ءوتی ہمراہ ءمدت نہ کت ءتتک۔
- *4 شمس الدین اے واستہ ایر جنگ بیت کہ مردے آئی ء باھوٹ ات۔ دینکاراں شمس الدین ءلوگ ءارش کت ء شمس الدین ءوتی باھوٹ ء پھریز کت نہ کت۔
- *5 ماں کلاچ ء کورے ء نام انت۔
- *6: ماں کلاچ ء ہندے ء نام انت۔
- *7 کلاچ ء ہندے ء نام انت کہ ایٹی ء سنگ ء آپ بیلار ء کٹ ء کر ء روانت ء پشت سنگ ء آپ آنکاڑ ء کور ء ہور بنت ء گوادر ء جیونی ء نیام ء ماں تیاب ء ایر چنت۔
- *8 قبائلی دژ منی ء سوب ء بلید نیان بچار پڑ کشتنگ ء آئی ء پہلونک کباب کنگ ء بیٹ ء میدان ء دور داتگ انتت کہ ڈال ءرو باہ اش بور انت۔ پدا بچار ءبیر ء پشاں ہیبتان بلیدی چہ کوہ ء ڈل ء جہل دور داتگ ء مرگ ء پدا آئی ء سر ء کانپول تراشنگ ء کاسگ ء جاہ ء کارمرز کنگ ات۔ (سردار گنگوری) ہمیشا گمان کنیں کہ سئی ء دوتانی زمینگ ء سوب ہم ہمے دژ من داری بیت کنت۔ اگاں کسے اے بارہ ء شتر تریں ہبرے ء سر پدا انت تہ من دز بندی کنناں کہ نبشتہ بکنت۔
- *9 سہرنگ: دودا ء اسپ ء نام انت۔ بلے سرد نہ روت کہ شہزانتیں ہدا مرزی میر گل خان نصیر ء چہ پیہم سہہ وارنگ ء دودا ء جند ء را ”سہر رنگیں دودا“ گشتنگ۔ چو کہ آگشیت: ”من پہ سہر رنگیں دودا ء۔۔۔ آسے ماں لداں ماندا شتہ“ (بچارات، بلوچی رزمیہ شاعری، تاکدیم 123
- *10 چہ بلوچی شعر ء تاریخ زانتانی نبشتہاں ہے زانگ بیت کہ اے واقعہ چہ حمل جیہند ء دور ء کمئیں رندا انت۔ چیا کہ بالاچ ء دور ہبمی صدی ء اول سر ء دور بیتگ ء حمل شانزدمی صدی ء تہاودی بیتگ ء شانزدمی صدی ء گڈ سر آئی ء راپر تگیزیان دز گیر کنگ ء پرتگیزیانی دور ہم شانزدمی صدی بیتگ۔ بزاں پرتگیزیانی دور 1509 ء ء بگرداں 1595 ء بیتگ ء اے نیام ء آھاں باز براں مکران ء تیاب دپاں ارش ہم کنگ۔

- *11 گرم آپ کراچی ء نیک ء منگھ ء انت ء دودا ء کبرتنی وھدی ہم ہے ہند ء است انت۔
- *12 ماں کلاچ ء جلاب زئی، مراد زئی، جنگان زئی، سراج زئی ء دگہ دگہ۔۔۔۔۔ چہ پڑے ٹک ء انت، بندر ء پڑچہ امیر جلال خان ء نسل ء انت۔ امیر چاکر ء زمانگ ء گوں رنداں ہو رہینگ انت۔
- *13 کلاچ ء برزیں کوھے ء نام انت۔
- *14: کلاچ ء ہندے ء نام انت۔
- *15 بچارات محمد سردار خان گنکھوری ء کتاب A Literary History of Balochis تاکدیم 402
- *16 اے بند باز جاگہاں چو گاریں بنداں چاپ بیگ انت ء باز جاگہ ء دگہ دگہ شترانی تہامان دیگ ہم بیگ انت بلے اے بند اصل ء بالاچ ء شعر نیگ انت۔
- *17 بالاچ ء اے بند ء تہاوتی مستریں برات ء را ”آرمیں پیت“ ء درجہ داتگ۔
- *18 بالاچ ء جدی نوکر نکیبو، نکیبو ء بابت ء ہے نوشا ٹک ء دیمتر ابہ وان ات۔
- *19 گشنت بالاچ ء کسیر ماں سیون ء انگت است انت۔
- *20 بلوچی جنگی شترانی تہا ء خاص بالاچ ء بیگ ء شترانی تہالہز ”بلوچ“ سک باز جاگہ ء کار مرز بیگ۔ ادا ”بلوچ“ ء مطلب ہما بلوچ انت کہ آئی ء تہا بلوچی ء درائیں وسپ (اوصاف) بہ بنت۔
- *21 اے بند حاجی دودائی ء شعرے ء تہا ہم است انت، ہمیشا زانگ نہ بیت کہ اے بند اصل ء کجام شعر نیگ انت اگاں کسے اے بابت ء زانت دز بندی انت نبشتہ بکنت۔

سرشون:

1: Baloch, Muhammad Sardar Khan, Literary History of the Balochis, Balochi Academy. Quetta second edition 2010.p.479

2: مری، محمد حیات، ڈاکٹر، گاریں گوہر، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ، تاکدیم 57

3: لانگ ور تھ ڈیمنز / ملک محمد پناہ، گیدی قصو، کوئٹہ، بلوچی اکیڈمی، تاکدیم 137

4: گشکوری، سردار محمد خان / عبدالغفار ندیم، چاکر اعظم، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ، تاکدیم 105

5: Baloch, Muhammad Sardar Khan, Literary History of the Balochis, Balochi Academy. Quetta second edition 2010.p.479

6: لانگ ور تھ ڈیمنز / ملک محمد پناہ، گیدی قصو، تاکدیم 138/37

7: مری، محمد حیات، ڈاکٹر، گاریں گوہر، تاکدیم

8: گشکوری، سردار محمد خان / عبدالغفار ندیم، چاکر اعظم، تاکدیم 105

9: Baloch, Muhammad Sardar Khan, Literary History of the Balochis, Balochi Academy. Quetta second edition 2010.p.480

10: مری، محمد حیات، ڈاکٹر، گاریں گوہر، تاکدیم 63

11: لانگ ور تھ ڈیمنز / ملک محمد پناہ، گیدی قصو، تاکدیم 138

12: مری، محمد حیات، ڈاکٹر، گاریں گوہر، تاکدیم 82

13: ہمیش، تاکدیم 74

14: Baloch, Muhammad Sardar Khan, Literary History of the Balochis, Balochi Academy. Quetta second edition 2010. p.480

15: لانگ ور تھ ڈیمنز / ملک محمد پناہ، گیدی قصو، تاکدیم 138

16: Baloch, Muhammad Sardar Khan, Literary History of the Balochis, Balochi Academy. Quetta second edition 2010.p.480/481

17: مری، محمد حیات، ڈاکٹر، گاریں گوہر، تاکدیم 75

18: لانگ ورتھ ڈیمینز/ملک محمد پناہ، گیدی قصو، تاکدیم 138/37